

אוניברסיטת תל-אביב
הפקולטה לאמנויות על-שם יולנדה ודוד כץ
החוג לתולדות האמנות

הנחיות לכתיבת הערות כהפניות מראי-מקום ולעריכת ביבליוגרפיה/רשימת ספרות

תרגום, קיצור, הוספה, עריכה ועיצוב: צח בן-יוסף
הערות והגהה: פרופ' אסף פינקוס, ד"ר גיל פישהוף, ד"ר טלילה מיכאלי

תוכן - עניינים

2	1. כללי
2	2. מקורות-עזר
3	3. דגשים כלליים לשימוש בשפה ועריכה
5	4. מטרת עיקריות לכתיבת הערות
5	5. שיטת התייחסות לציטוטים ישירים וציון הערות ברצף הטקסט הראשי
7	6. הנחיות כלליות לאופן רישום מרכיבי מידע של פריט ביבליוגרפי
8	7. הנחיות פרטניות לאופן רישום סוגי פריטים ביבליוגרפיים שונים
23	8. הנחיות לאופן רישום מרכיבי מידע של פריט ביבליוגרפי בהפנייה חוזרת
25	9. דגשים טכניים נוספים לתשומת-לב ברישום מראי-מקום בהערה כהפנייה
30	10. דגשים בעריכת ביבליוגרפיה/רשימת ספרות
32	11. רישום פרטי יצירות ורשימת תמונות
35	12. נספח לעיון מהיר
36	13. נספח שאלות ותשובות

1. כללי

בחוג לתולדות האמנות התקבלה ההחלטה לעקוב מעתה אחר שיטת *מדריך לסגנון שיקגו*, מהדורה מספר 16 (*The Chicago Manual of Style – 16th Edition*) בעת רישום מרכיבי מידע של פריטים ביבליוגרפיים.

להלן יפורטו הנחיות כלליות מקוצרות בעלות אופן טכני ודוגמאות לשיטות רישום מידע של פריטים ביבליוגרפיים שכיחים, בעת כתיבת הערות כהפניות מראי־מקום ובעת עריכת ביבליוגרפיה/רשימת ספרות.

בנוסף, ניתן למצוא מספר נקודות חשובות אליהן יש לשים לב בעת כתיבת חיבור אקדמי, הנוגעות בעיקר לצורת השימוש בשפה, לעריכה ולעימוד, ולאופן רישום פרטי יצירות אמנות, עריכת רשימת תמונות ועוד. בסוף החוברת "נספח שאלות ותשובות" המספק מידע רב נוסף באשר לנושאים שלא נסקרו כלל או שלא נסקרו בהרחבה, או כאלו שלגביהם עלולות לעלות תהיות ואי־בהירויות. מומלץ מאוד לעיין בנספח זה, שכן ניתן למצוא בו תשובות לשאלות נפוצות שעולות מדי פעם.

2. מקורות - עזר

עותק של מדריך לסגנון שיקגו זמין להשאלה בספריה. בנוסף, ישנו עותק במחלקת היעץ תחת הסימול CHI 029.6.

מידע נוסף, ניתן למצוא בקישורים המוצעים באתר הספריה, בכתובת:

<http://www.cenlib.tau.ac.il/eng/eResources/onlineRef.shtml#major>

או באתר מדריך לסגנון שיקגו הרשמי, בכתובת:

http://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide.html

ההנחיות המופיעות בעמוד זה הן בנוסח מקוצר. גישה מלאה למדריך זמינה בהרשמה ובתשלום.

אתרים רבים העולים בחיפוש חופשי אינם מהימנים הן בשל היותם לא מעודכנים למהדורה האחרונה של המדריך והן בשל שגיאות אחרות. יש להפעיל שיקול־דעת בעת פנייה לאתרים אלו.

3. דגשים כלליים לשימוש בשפה ועריכה

להלן מספר דגשים כלליים בנוגע לשימוש בשפה העברית ובנוגע לעריכת מסמך, עליהם יש להקפיד הן ברצף הטקסט הראשי של חיבור אקדמי והן בהערות הנלוות אליו.

- ❖ יש להשתמש בגופן "דיוויד" או "טיימס ניו־רומן". ברצף הטקסט הראשי יש להגדיר גופן בגודל 12 ורווח כפול. יש לשמור על **אחידות** סוג הגופן הן בטקסט הראשי והן בהערות ובשאר חלקי העבודה.
- ❖ עבור הערות ניתן להשתמש בגופן קטן יותר אך לא קטן מ־10, וברווח של שורה וחצי לכל הפחות.
- ❖ שימוש בכתב נטוי הוא לצורך ציון כותרת/כגון, שם ספר, שם כתב־עת ושמות יצירות אמנות (או מושגים בשפות עתיקות; ראה בהמשך). ניתן להחליפו בקו תחתני, אך לא בכתב מודגש, כפי שהיה נהוג בעבר. עבור כותרת/שפה האנגלית, יש להקפיד על אותיות רישיות גדולות למילים הנדרשות (לפירוט, ראה מדריך שיקגו).

דוגמא

בספר *The Book of Memory* נטען כי ...

בציור העלמות מאביניון ניכרת ...

- ❖ אין להשתמש בקו תחתי, כתב נטוי או מודגש לצורך הדגשת מילים או משפטים כפי שהיה נהוג בעבר. יש להדגיש את חשיבותם באמצעות ניסוח הטקסט הכתוב בהתאם.
- ❖ על־מנת למנוע בלבול, כאשר מוזכר לראשונה שם לועזי (של חוקרים, יצירות, מקומות, דמויות היסטוריות וכדומה) יש לציין את השם בתעתיק העברי ולאחריו בסוגריים את השם הלוועזי. לאחר־מכן יש להשתמש רק בתעתיק העברי. במקרה של שם חוקר יש לציין בסוגריים רק שם משפחתו בלוועזית. לשמות ידועים ביותר כגון, שייקספיר או איינשטיין אין צורך לספק שם בלוועזית. באזכור הבא יש להשתמש רק בשם המשפחה בתעתיק העברי. יש להשמיט תארים כמו "מר", "גברת", "דוקטור", "פרופסור" וכדומה.
- ❖ יש לכתוב שמות לפי התעתיק המדויק בשפת המקור, כולל אותיות מיוחדות בעלות סימני דגש וכדומה.

דוגמא

אנדרה גרבר (Grabar) טוען כי ... ובהמשך: כפי שהראיתי, גרבר גורס ...

העיר וזליי (Vézelay) הוקמה ב ... הכנסייה בוזליי משקפת ... ולא: Vezelay

לדעת סלבו ז'יז'ק (Žižek), ... כמקודם, לדעת ז'יז'ק ... ולא: Zizek.

❖ בכותרת/ בשפות שאינן אנגלית, כגון, צרפתית או גרמנית, יש לשמור על כללי כתיב תקין של אותיות רישיות גדולות וקטנות. למשל, בצרפתית או בגרמנית אין רושמים כל מילה באות רישית גדולה למעט שמות או שמות-עצם (בגרמנית). יש להיוועץ במקורות בריסמא לווידוא נכון של צורת הכתיבה.

דוגמא

צרפתית: בספר *Caravage, ou L'Expérience de la matière*

ולא: בספר *Caravage, Ou l'Experience De La Matiere*

השגיאות: רישום ללא סימני דגש; רישום כל מילה באות רישית גדולה

אך גם לא: *Caravage, ou L'expérience de la Matière*

גרמנית: בספר *Die gotische Kathedrale: Beiträge zu ihrer Entstehung und Bedeutung*

ולא: *Die Gotische Kathedrale: Beitrage Zu Ihrer Entstehung Und Bedeutung*

השגיאות: רישום *Beiträge* ללא סימני דגש; רישום כל מילה באות רישית גדולה

אך גם לא: *Die gotische kathedrale: Beiträge zu ihrer entstehung und bedeutung*

❖ שמות של מושגים בלטינית או ביוונית (או בכל שפה עתיקה אחרת) יש לכתוב בכתב נטוי.

דוגמא

המושג דוקטוס (*ductus*) מציין ...

כאשר הם דנים ב-*eidol*, איידול, כוונתם ...

❖ יש לשים לב כי בכללי כתיבה בעברית, סימן הפיסוק לעולם יופיע לאחר **ובצמוד** למילה **וללא** רווח בין השניים. בנוסף, כאשר מציינים מושג או מילים במרכאות, יש לכלול את סימני הפיסוק נקודה או פסיק **בתוכן**.

דוגמא

בפרק הראשון לעבודה זו, אשר יתמקד ברעיונו של בארת (*Barthes*)

אודות "אפקט מציאות", אציג קווים כלליים שבבסיסו.

תיקון: בפרק הראשון לעבודה זו, אשר יתמקד ברעיונו של בארת (*Barthes*)

אודות "אפקט מציאות", אציג קווים כלליים שבבסיסו.

4. מטרות עיקריות בכתיבת הערות

סוגי ההערות נחלקים לשניים: הערות **כהפניות מראי־מקום** טכניות והערות **טקסטואליות**, כשלכל סוג מטרה שונה.

❖ מטרות כתיבת הערות **כהפניות**:

- הפנייה למראה־מקום, מקורו של ציטוט ישיר בפריט ביבליוגרפי כלשהו.
- הפנייה לפריטים ביבליוגרפיים שונים הדנים בנושא, עליהם מסתמך הכותב.
- פירוט של חוקרים המסכימים עם עמדה מסוימת או המתנגדים לה.

❖ מטרות כתיבת הערות **טקסטואליות**:

- תוספת מידע חיוני לטקסט אשר הייתה פוגמת ברצף הכתיבה וקוטעת את הרעיון שבמשפט או שבפסקה.
 - הרחבה של רעיון מסוים שאין לו מקום ברצף הטקסט הראשי.
 - הבהרת מושגים.
- ❖ כמובן, שתתכנה הערות כשילוב שני הסוגים (ראה בחלק מן דוגמאות בהמשך).

5. שיטת התייחסות לציטוטים ישירים וציון מספור הערות ברצף הטקסט הראשי

בעת ציטוט מלל בצורה ישירה מפריט ביבליוגרפי כלשהו, יש להבדיל בין ציטוט **קצר** ובין ציטוט **ארוך**.

❖ ציטוט ייכלל ברצף הטקסט הראשי בתוך **מרכאות** במידה והוא קצר, כלומר עד **שישים** מילה.

❖ לציטוט ארוך, או ציטוט קצר משישים מילה אך בעל כמה **פסקאות**, תוקדש פסקה בהזחה (אינדנטציה) פנימה משני הכיוונים, דהיינו הרחקה פנימה מקו שולי העמוד (חיצים **אדומים** בדוגמא) ובהפרדה בת שורה אחת מן רצף הטקסט **לאחריה** (קו מקווקו **צהוב** בדוגמא). בציטוט ארוך **אין** להשתמש במרכאות.

❖ המשך המלל לאחר ציטוט ארוך יחזור אל קו עימוד הטקסט הרגיל, דהיינו אל המרחק הקבוע משולי העמוד המשמש לטקסט הראשי כולו (קו מקווקו **ירוק** בדוגמא), היות שעל־אף הפרדת הציטוט, עדיין מדובר ב**אותה** הפסקה, הדנה באותו הרעיון. אם הציטוט משמש לחתימת הפסקה, יש להתחיל את הבאה בהזחה, ככל פסקה חדשה.

דוגמא

ציטוט קצר : בניגוד לטענתו של קליינפלד כי "הסרט זכה בפרס האקדמיה הודות להפקה מרהיבה וחסרת גבולות,"¹⁴ ...

ציטוט ארוך :

תכנון כיכרות פירנצה לא התבצע תוך כדי מחשבה ברורה על מיקומו של המתבונן. טרכטנברג מסביר זאת כך :

I do not picture that the viewer of the plaza was actually meant to stand at its entrance with head and eyes somehow completely immobilized, but that the space was structured as if that were the case. The pyramid here did not, and theoretically could not, function as a complete model for actual seeing but as a conceptual model, not for sight, but for representation and/or the production of space and scenography.¹⁵

נדמה כי הסבר זה אינו שונה בהרבה מזה שמספק לווינסון ובו דנתי מקודם ...

ניתן לכתוב הערות באחת משתי דרכים : כהערות **סיום** או כהערות **שוליים**.

- ❖ הערות **סיום** – כל ההערות תופענה לאחר רצף הטקסט הראשי.
- ❖ הערות **שוליים** – ההערות תופענה במהלך רצף הטקסט הראשי, בתחתית העמוד.
- ❖ מספור ההערות יהיה **רציף** לאורך כל הטקסט, או יתחיל מחדש עם כל **פרק**.
- ❖ מספר ההערה לעולם ימוקם **לאחר סימן פיסוק** כלשהו **וללא** כל רווח ביניהם.
- ❖ לצורך הוספת הערות בתוכנת "וורד", יש לעשות שימוש בפונקציה "הוסף הערת שוליים" או "הוסף הערת סיום" תחת תת-תפריט "הערות שוליים" בתפריט "הפניות".

דוגמא

בפסל המדובר¹.

ולא : בפסל המדובר¹. **השגיאה :** נקודה לאחר המספר
וגם לא : בפסל המדובר. ¹ **השגיאה :** רווח בין המילה וסימן הניקוד לבין המספר
ולא : בפסל⁴ זה ניכר ... **השגיאה :** הערה "מרחפת"; " לא צמודה לסימן פיסוק

- ❖ אין לרשום הפנייה למספר הערות **ברצף**. יש להפרידן בהתאם למיקומן ולתוכנן.

דוגמא

כך נטען בעבר³¹ אולם, כיום הדבר שונה³².

ולא : כך נטען בעבר ואולם, היום שונים הדברים^{31 32}.

6. הנחיות כלליות לאופן רישום מרכיבי מידע של פריט ביבליוגרפי

בחלק זה יפורטו באופן כללי סדר הופעת מרכיבי המידע של פריט ביבליוגרפי בעת אזכור ראשון שלו בהערה ובהופעתו בביבליוגרפיה/רשימת ספרות. בהמשך יובאו הנחיות לאופן התייחסות לעריכת מראה המקום של פריט ביבליוגרפי בעת הפנייה חוזרת אליו.

- ❖ בשימוש/אזכור ראשון של פריט ביבליוגרפי כלשהו, יש לספק מראה מקום **מלא** של הפריט בצורת **הערה כהפנייה**.
- ❖ מבנה בסיסי של מראה מקום **מלא** בהערה כהפנייה מורכב ממידע על הפריט הביבליוגרפי בצורת: שם המחבר, כותרת החיבור ומידע על מקום ההוצאה ושנתה, בסדר זה. כל מרכיבי הפריט מופרדים עלידי **פסיק**; שמות המחבר מופיעים בצורת שם פרטי ושם משפחה **ללא הפרדה בפסיק ביניהם**; כותרות החיבור מוצגות בכתב נטוי או בקו תחתי ובאותיות רישיות גדולות (בלועזית) למילים נדרשות; מידע על ההוצאה מצוין בתוך **סוגריים**; מושגים כגון עורך, מתרגם וכדומה מקוצרים בלועזית.
- ❖ בסוף החיבור תופיע ביבליוגרפיה/רשימת ספרות בה ירוכזו בצורה מסודרת ורציפה כל הפריטים בהם נעשה שימוש ברצף הטקסט הראשי אליהם סופקו מראי מקום כהפניות.
- ❖ מבנה בסיסי של ציון פריט ביבליוגרפי בביבליוגרפיה/רשימת ספרות **שונה** מצורת כתיבתו כמראה מקום בהערה. הפריט מורכב ממידע בצורת: שם המחבר, כותרת החיבור ומידע על ההוצאה, בסדר זה, בדומה לרישום בהערה, אך השוני מתבטא בנקודות הבאות: סדר שמות המחבר **מתהפך** – ראשית שם המשפחה ולאחריו השם הפרטי המופרדים ביניהם בפסיק; שם המחבר כולו וכותרת החיבור מופרדים משאר הפריטים בנקודה; מידע על ההוצאה **אינו** מצוין בסוגריים; מושגים כגון עורך, מתרגם וכדומה נרשמים בצורה **מלאה** בלועזית.

חריגה בהרשאה עבור תלמידי תואר ראשון בלבד

על מנת לדרוש את טובתם, החוג מאפשר לתלמידי תואר ראשון בלבד חריגה בעת עריכת הביבליוגרפיה: לאחר רישום שם המשפחה והשם הפרטי של המחבר, ניתן לציין את כל שאר מרכיבי הפריט באותו האופן בו הם מופיעים ברישום בהערה כלומר, שימוש בפסיקים ובסוגריים לצורך הפרדת מרכיבי מידע ושימוש בקיצורי מילים (במקרה של מאמר/פרק מספר יש לציין את כל טווח העמודים בו זה מופיע בקובץ המקורי; ראה בהמשך).

עם זאת, יהא זה נכון ומשתלם לעקוב אחר ההנחיות במלואן – ובייחוד לתלמידים המבקשים להמשיך בלימודי מחקר. הטמעת "שפת" שיקגו תאפשר לתלמיד לייצר הפניות בצורה יעילה ומהירה ובעת קריאת ספרות מחקר, לזהות את עיקרי הנקודות, הרעיונות והניואנסים המוטמעים בסגנון השפה, כפי שמוצעים כאן, ובכך ישפר התלמיד את יכולותיו הביקורתיות והאנליטיות.

תלמידי תואר שני ותלמידי מחקר מתבקשים לעקוב אחר ההנחיות בחוברת זו במלואן

7. הנחיות פרטניות לאופן רישום סוגי פריטים ביבליוגרפיים שונים

להלן יצינו אופני הכתיבה של פריטים ביבליוגרפיים מסוגים שונים, הן באזכורם בעת רישום מראה־מקום והן באזכורם כפריט בביבליוגרפיה/רשימת ספרות. לכל אחד מן סוגי הרישום מצורפת דוגמא. בחלקים הבאים, מוצעות הנחיות נוספות לאופן רישום מרכיבי המידע של הפריט הביבליוגרפי בעת הפנייה חוזרת אליו כלומר, שימוש נוסף באותו הפריט לאחר אזכורו המלא בשימוש הראשון, ודגשים נוספים אליהם יש לשים לב בעת רישום הערות כהפניות ובעת יצירת ביבליוגרפיה/רשימת ספרות. המידע נכון עבור פריטים בכל השפות.

תוכן עניינים

עמ'	סוג הפריט הביבליוגרפי
9	ספר עם מחבר אחד
9	ספר עם שניים או שלושה מחברים
10	ספר עם ארבעה מחברים ויותר
11	ספר מתורגם
12	הוצאה חוזרת או מחודשת של ספר
12	פרק מספר (מאמר המתפרסם באנתולוגיה או באסופת מאמרים אחרת)
14	הקדמה, מבוא או חלק אחר דומה בספר
14	ספר בעל מספר כרכים
15	פריט אלקטרוני/מקוון
16	מאמר בכתב־עת
17	כתבה בעיתון יומי או מגזין
17	ציטוט מן התנ"ך/הברית החדשה
18	ערך באנציקלופדיה או במילון כללי
19	קטלוג תערוכה
20	תזה או דיסרטציה
21	מקורות ראשוניים

❖ ספר עם מחבר אחד

- ספר עם מחבר אחד פירושו עבודת מחקר של אדם **יחיד** כאשר כל הטקסט באותו החיבור הוא פרי יצירתו.
- ניתן להשתמש בשיטה זו גם לצורך הפנייה לספר אותו ערך אדם **אחד** כאשר מציינים את המילה/הקיצור "עורך/ת"/"ed." לאחר השם בהפרדת **פסיק**. שימוש בצורה כזו פירושו הפנייה **לכל** הספר **ולא** למאמר או חלק ממנו הנכתב בידי חוקר אחר (ראה בהמשך).

הערה

שם פרטי שם משפחה, [עורך/ת./ed.], **שם הספר** (שם עיר ההוצאה : שם ההוצאה, שנת ההוצאה), עמודים.

1. Jeffrey F. Hamburger, *St. John the Divine: The Deified Evangelist in Medieval Art and Theology* (Berkeley: University of California Press, 2002), 1–20, 185–201.
2. Hal Foster, ed., *Vision and Visuality* (New York: New Press, 1999), 65.

ביבליוגרפיה

שם משפחה, שם פרטי, [עורך/ת./ed.]. **שם הספר**. שם עיר ההוצאה : שם ההוצאה, שנת ההוצאה.

Hamburger, Jeffrey F. *St. John the Divine: The Deified Evangelist in Medieval Art and Theology*. Berkeley: University of California Press, 2002.

Foster, Hal, ed. *Vision and Visuality*. New York: New Press, 1999.

❖ ספר עם שני או שלושה מחברים

- יש לציין את שמות **כל** המחברים בהפרדה ב**פסיק**, **כולל** לפני השם האחרון שיופיע עם ו"ו החיבור/and, במקרה של שלושה מחברים. שמות המחברים יופיעו לפי סדר האל"ף-בי"ת של שם המשפחה או לפי סדר הופעתם עלגבי כריכת הספר, אם שונה.

הערה

שם פרטי שם משפחה, שם פרטי שם משפחה, ו/and שם פרטי שם משפחה, שם הספר (שם עיר ההוצאה : שם ההוצאה, שנת ההוצאה), עמודים.

1. Ken Burns and Geoffrey Ward, *The War: An Intimate History, 1941–1945* (New York: Knopf, 2007), 52.

2. Suzy Levin, James Moore, and Philip Sugar, *Love is not Just a Word* (London: High Press, 1998), 208.

- ברישום בביבליוגרפיה, שם המחבר הראשון יופיע בצורת שם משפחה, שם פרטי, המופרדים בפסיק ולאחריו שמות שאר המחברים בצורת שם פרטי שם משפחה, ללא הפרדה בפסיק, בדומה לרישום בהערה.

ביבליוגרפיה

שם משפחה, שם פרטי, שם פרטי שם משפחה, ו/and שם פרטי שם משפחה. שם הספר. שם עיר ההוצאה : שם ההוצאה, שנת ההוצאה.

Burns, Ken, and Geoffrey Ward. *The War: An Intimate History, 1941–1945*. New York: Knopf, 2007.

❖ ספר עם ארבעה מחברים ויותר

- לפי שיטת הציטוט של ספר עם מחבר אחד, אך לאחר שם המחבר הראשון (לפי סדר האל"ף-בי"ת/הופעה בספר) יש להוסיף את המילה "ואחרים" או את הקיצור "et al.", שפירושו "ואחרים" לפריט בלועזית ללא פסיק לפניו אך כן אחריו.

הערה

שם פרטי שם משפחה ואחרים/et al., שם הספר (שם עיר ההוצאה : שם ההוצאה, שנת ההוצאה), עמודים.

1. David Chidester et al., *Word and Light* (New York: Penguin, 2000), 87.

2. קלרה דנון ואחרים, *שמש של יום חדש* (תל-אביב : זמורה-ביתן, 1996), 19.

- ברישום בביבליוגרפיה, יש לציין את שמות **כל** המחברים לפי סדר האל"ף-בי"ת. השם הראשון יופיע בצורת שם משפחה, שם פרטי בהפרדת פסיק והשמות לאחריו בצורת שם פרטי שם משפחה, כאשר בין כל השמות יפריד פסיק ולפני השם האחרון יופיע פסיק רו"ו החיבור/and.

ביבליוגרפיה

שם משפחה, שם פרטי, שם פרטי שם משפחה, שם פרטי שם משפחה, and/ו שם פרטי שם משפחה. **שם הספר**. שם עיר ההוצאה : שם ההוצאה, שנת ההוצאה.

Hoard, Fletcher, Jeremy Gold, Linda Holmes, and Roger Levinson. *Murder in the Middle Ages*. London: Ashgate, 1997.

❖ ספר מתורגם

- שם המתרגם יופיע לאחר שם הכותר ובהפרדת **פסיק**, בצירוף המילה/הקיצור "תרגום"/"trans." **לפני** שמו.

הערה

שם פרטי שם משפחה, **שם הספר**, תרגום/trans. שם פרטי שם משפחה (שם עיר ההוצאה : שם ההוצאה, שנת ההוצאה), עמודים.

1. Gabriel García Márquez, *Love in the Time of Cholera*, trans. Edith Grossman (London: Cape, 1988), 242–55.

1. מישל פוקו, *תולדות המיניות I: הרצון לדעת*, תרגום גבריאל אש (תל-אביב : הקיבוץ המאוחד, 2007), 87.

- ברישום בביבליוגרפיה יש לפעול בדומה להערה אלא שבעבור פריט בלועזית יש לרשום "translated by" בצורה **מלאה** (ולא רק trans. כמו במקרה של הערה) וכל זאת בהפרדת **פסיק** מן שם הכותר. הנקודה תופיע רק **לאחר** שם המתרגם.

ביבליוגרפיה

שם משפחה, שם פרטי. **שם הספר**, תרגום/trans. by שם פרטי שם משפחה. שם עיר ההוצאה : שם ההוצאה, שנת ההוצאה.

García Márquez, Gabriel. *Love in the Time of Cholera*, translated by Edith Grossman. London: Cape, 1988.

❖ הוצאה חוזרת או מחודשת של ספר

- יש לשקול האם לציין את שנת ההוצאה המקורית בהתאם לחשיבותו ומעמדו של הספר בתחום המחקר הנדון. לרב, יש לציין את שם ההוצאה המקורית במידה וחלפו למעלה מ־25 שנים מאז הוצאתו הראשונה ובמידה ובהוצאה המחודשת ישנן תוספות.
- בהערה יש לפתוח את הסוגריים בשנת ההוצאה המקורית בצירוף הקיצור "repr.", ל־reprint, או "הוצאה מחודשת" בעברית, לאחר נקודה־פסיק ובצירוף פרטי שם ההוצאה ועיר ההוצאה העדכניות.

הערה

שם פרטי שם משפחה, שם הספר (שנת ההוצאה המקורית; הוצאה מחודשת/repr., שם עיר ההוצאה העדכנית: שם ההוצאה העדכנית, שנת ההוצאה העדכנית), עמודים.

1. Émile Mâle, *Religious Art in France: The Late Middle Ages. A Study of Medieval Iconography and its Sources*, trans. Marthiel Mathews (1908; repr., Princeton, NJ: Princeton University Press, 1986), 120–5.

- ברישום בביבליוגרפיה, מידע על ההוצאה המקורית יופיע בסוף.

ביבליוגרפיה

שם משפחה, שם פרטי. שם הספר. שם עיר ההוצאה העדכנית: שם ההוצאה העדכנית, שנת ההוצאה העדכנית. הודפס לראשונה/first published שנת ההוצאה המקורית על־ידי/by שם ההוצאה המקורית (אם ידועה).

- Mâle, Émile. *Religious Art in France: The Late Middle Ages. A Study of Medieval Iconography and its Sources*, translated by Marthiel Mathews. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1986. First published 1908 by Iris Press.

❖ פרק מספר (מאמר המתפרסם באנתולוגיה או באסופת מאמרים אחרת)

- המבדיל בין פריט זה לבין פריט מאמר בכתב־עת (ראה בהמשך) הוא השימוש במילה "בתוך"/"in" ורישום העמודים לאחר פסיק (בניגוד לנקודתיים במאמר בכתב־עת) ולכן, יש להקפיד על רישום זה. לאחר המילה בתוך/in לא תופענה נקודתיים כבעבר.

הערה

שם פרטי שם משפחה, "כותרת המאמר, " בתוך/In שם הספר, בעריכת/ed. שם פרטי שם משפחה (שם עיר ההוצאה: שם ההוצאה, שנת ההוצאה), עמודים.

1. Olga Pujmanová, "Portraits of Kings Depicted as Magi in Bohemian Painting," in *The Regal Image of Richard II and the Wilton Diptych*, ed. Dillian Gordon (London: Harvey Miller, 1997), 248.

- ברישום בביבליוגרפיה יש לציין טווח העמודים המלא של המאמר/פרק, בניגוד לעמודים הספציפיים בהם נעשה שימוש בהערה. בנוסף, יש להקפיד על נקודה בין טווח העמודים ופרטי ההוצאה ועל רישום המילה "In" ב-I רישית גדולה, שכן היא מופיעה לאחר נקודה.

ביבליוגרפיה

שם משפחה, שם פרטי. "כותרת המאמר. " בתוך/In שם הספר, בעריכת/by edited שם פרטי שם משפחה, טווח עמודים. שם עיר ההוצאה: שם ההוצאה, שנת ההוצאה.

Pujmanová, Olga. "Portraits of Kings Depicted as Magi in Bohemian Painting." In *The Regal Image of Richard II and the Wilton Diptych*, edited by Dillian Gordon, 246–55. London: Harvey Miller, 1997.

- כאשר ישנם מספר עורכים, יצינו שמות כולם בצירוף המילה/הקיצור "בעריכת"/"eds." (ברבים בניגוד ל:ed. לעורך יחיד; בהערה)/"edited by" (בביבליוגרפיה). שמות כל המחברים יופיעו בצורת שם פרטי שם משפחה, ללא הפרדה בין שני סוגי השמות בפסיק ועם ו"ו החיבור/and לפני השם האחרון, הן ברישום בהערה והן בביבליוגרפיה.

דוגמא לביבליוגרפיה

Stones, Alison. "Nipples, Entrails, Severed Heads, and Skin: Devotional Images for Madame Marie." In *Image and Belief: Studies in Celebration of the Eightieth Anniversary of the Index of Christian Art*, edited by Colum Hourihane, Stephen Gard, and Patricia Golde, 47–70. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1999.

❖ הקדמה, מבוא או חלק אחר דומה בספר

הערה

שם פרטי שם משפחה, מבוא ל/Introduction to שם ספר, מאת/by שם פרטי שם משפחה (שם עיר ההוצאה: שם ההוצאה, שנת ההוצאה), עמודים.

1. James Rieger, introduction to *Frankenstein; or, The Modern Prometheus*, by Mary Wollstonecraft Shelley (Chicago: University of Chicago Press, 1982), xx–xxi.

- ברישום בביבליוגרפיה יש לתת את טווח העמודים המלא של החלק הנדון, בניגוד לעמודים הספציפיים מהם צוטט בהערה. בנוסף, יש להקפיד על **נקודה** בין טווח העמודים ופרטי ההוצאה.

ביבליוגרפיה

שם משפחה, שם פרטי. מבוא ל/Introduction to שם ספר, מאת/by שם פרטי שם משפחה, טווח עמודים. שם עיר ההוצאה: שם ההוצאה, שנת ההוצאה.

Rieger, James. Introduction to *Frankenstein; or, The Modern Prometheus*, by Mary Wollstonecraft Shelley, xi–xxxvii. Chicago: University of Chicago Press, 1982.

❖ ספר בעל מספר כרכים

- לפי כללי הציטוט לעיל, אך בתופסת מספר הכרך בו נעשה שימוש **לפני** ציון העמודים בהפרדת **נקודתיים** וללא רווח ביניהם. אין צורך לציין את שם הכרך בהערה.

דוגמא להערה

שימוש בכרך מס' 3 ובעמודים 120 עד 125 מהסדרה של מאל:

1. Émile Mâle, *Religious Art in France: The Late Middle Ages. A Study of Medieval Iconography and its Sources*, trans. Marthiel Mathews (1908; repr., Princeton, NJ: Princeton University Press, 1986), 3:120–5.

- ברישום בביבליוגרפיה אין צורך לציין מס' כרך. אם בכלזאת ישנה חשיבות לכך, יש לציין את מס' הכרך ואת שמו (אם יש) בכתב נטוי/בקו תחתי, לאחר שם הכותר ובהפרדת פסיק בין מס' הכרך לשמו.
- כאשר נעשה שימוש בכמה כרכים, לאחר שם הכותר ובהפרדת פסיק ניתן לרשום את מספר הכרכים הכולל.

דוגמא לביבליוגרפיה

שימוש בדרך יחיד:

Cohen, Rupert. *Early History of Rome. Vol. 2, The Kingdom Era*. Chicago: Chicago University Press, 1967.

שימוש בכמה כרכים (ולא משנה כמה; אף אם בשניים מתוך הארבעה, הפנייה כללית):
Cohen, Rupert. *Early History of Rome*. 4 vols. Chicago: Chicago University Press, 1967.

❖ פריט אלקטרוני/מקוון

- פריט המתפרסם אלקטרונית, כלומר, ספר וכדומה בגרסת "קינדל" ואמצעים דומים, לפי כללי הציטוט לעיל, אך בתוספת **פורמט** הגרסה בסוף.

הערה

18. Geoffrey C. Ward and Ken Burns, *The War: An Intimate History, 1941–1945* (New York: Knopf, 2007), Kindle edition.

ביבליוגרפיה

Ward, Geoffrey C. Ward, and Ken Burns. *The War: An Intimate History, 1941–1945*. New York: Knopf, 2007, Kindle edition.

- היות שבדרך-כלל אין מספרי עמודים בספר מקוון, אין צורך לצייןם, או יש לציין מספר פרק, פסקה וכדומה רלוונטיים תוך שימוש במילות קיצור. לדוגמא, אם הטקסט המצוטט מופיע בפרק הרביעי ובפסקה השביעית בו, יש לציין:

דוגמא להערה

17. Geoffrey C. Ward and Ken Burns, *The War: An Intimate History, 1941–1945* (New York: Knopf, 2007), Kindle edition, chap. 4, para. 7.

- אם מדובר בטקסט הלקוח מאתר מרשתת (אתר מידע, עמוד "פייסבוק" וכדומה), יש לצרף תאריך הגישה בצורת כתיבה מלאה לאחר המילה "נדה" / "accessed" וכתובת האתר לאחר **פסיק**.

הערה

"כותרת העמוד, "שם האתר", שם מחבר, נדלה/ accessed/ תאריך בצורת יום בחודש, שנה, כתובת העמוד/אתר.

1. עמוד ה"פייסבוק" של ברק אובמה, נדלה 15 במאי, 2014,

<http://www.facebook.com/barackobama>

2. "Style Guide," *Wikipedia*, accessed July 18, 2008,

http://en.wikipedia.org/wiki/Style_guide

- כאשר מדובר בספר או מאמר סרוק מגרסת דפוס שנמצא במרשתת, אפשר להתייחס לפריט כאילו היה בדפוס ואין צורך לציין כי נעשה שימוש בגרסה מקוונת.

❖ מאמר בכתב־עת

- יש לשים לב כי בעת רישום מאמר בכתב־עת מספרי העמודים יקודמו בנקודתיים ולא בפסיק בכדי להבדיל שאכן מדובר בכתב־עת ולא מאמר באנתולוגיה.
- אין לציין שם ההוצאה, שם עיר ההוצאה וגם לא חודש או עונה.
- ניתן לרשום מספר חוברת (באנגלית הכרך, vol.) בשימוש בקיצור "מס"/ "no," אך לא עבור מספר הגיליון (באנגלית issue).
- מספר הגיליון יופיע לאחר רווח ליד שם כתב־העת ללא פסיק ביניהם כשהוא אינו מסומן בקו תחת/כתב נטוי כמו שם כתב העת.
- אם מדובר בכתב־עת מקוון, יש לציין בנוסף את תאריך הגישה וכתובת האתר כמופיע לעיל.

הערה

שם פרטי שם משפחה, "שם המאמר, "שם כתב־עת מספר גיליון, מס' חוברת (שנת ההוצאה): עמודים.

1. Elina Gertsman, "The Facial Gesture: (Mis)Reading Emotion in Gothic Art," *Journal of Medieval Religious Cultures* 36, no. 1 (2010): 28.

ולא:

Elina Gertsman, "The Facial Gesture: (Mis)Reading Emotion in Gothic Art," *Journal of Medieval Religious Cultures*, vol. 36, no. 1 (2010): 28.

השגיאות: רישום מס' הגיליון לאחר פסיק בהפרדה מכותר כתב העת והוספת .vol.

- ברישום בביבליוגרפיה יש לתת את טווח העמודים המלא של המאמר הנדון, בניגוד לעמודים הספציפיים בהם נעשה שימוש בהערה. בנוסף, שנת ההוצאה מצוינת בסוגריים, בדומה לרישום בהערה.

ביבליוגרפיה

שם משפחה, שם פרטי. "שם מאמר." שם כתב־עת מספר גיליון, מספר חוברת (שנת ההוצאה): טווח עמודים של כל המאמר.

Gertsman, Elina. "The Facial Gesture: (Mis)Reading Emotion in Gothic Art." *Journal of Medieval Religious Cultures* 36, no. 1 (2010): 28–46.

❖ כתבה בעיתון יומי או מגזין

- ניתן לצטט כותרת כתבות ושמות עיתונים ברצף הטקסט הראשי וללא צורך בהפנייה בהערה. אין צורך לכלול כתבה בביבליוגרפיה/רשימת ספרות.

דוגמא לכתיבה ברצף הטקסט הראשי

כפי שמציין משה כהן בכתבה "החיים האלה" בעיתון מעריב מחמישה בינואר, 2010 ...

- או לחילופין בהערה:

הערה

שם פרטי שם משפחה, "כותרת כתבה," שם עיתון/מגזין, תאריך בפורמט מספר יום בחודש, שנה, עמוד.

22. משה כהן, "החיים האלה," מעריב, חמישה בינואר, 2012, 56.

❖ ציטוט מן התנ"ך/הברית החדשה

- ניתן לצטט פסוקים ולציין שמות ספרים מהתנ"ך/הברית החדשה ברצף הטקסט הראשי ללא צורך בהפנייה בהערה. אין צורך לכלול את הספר בביבליוגרפיה/רשימת ספרות.

- יש לשים לב לקיצורים המקובלים בשמות הספרים באנגלית אם בהם נעשה השימוש (ראה במדריך שיקגו). בשימוש בספר באנגלית, רישום מספר הפרק ומספרי הפסוקים יבוא לאחר שם הספר כשהם מופרדים בנקודתיים וללא רווח ביניהם. אין צורך לציין את שמות ספרי הברית החדשה בכתב נטוי.

דוגמא לכתיבה ברצף הטקסט הראשי

לפי ספר בראשית, פרק ב', האדם נברא ...

בפרקים 12–14 בשורה על-פי לוקאס מסופר ...

"וַיָּשָׁב וַיְבֹא אֶל־בֵּית הַכִּנְסָת וְשָׁם־אִישׁ אֶשֶׁר יָדָו בְּשָׁה" (לוקאס, ג', 1)

בציטוט ניתן לראות התייחסות להיות המגדלנה אחוזת־דיבוק: "The Twelve were with him, and also some women who had been cured of evil spirits and diseases: Mary (called Magdalene) from whom seven demons had come out—and many others (Luke 8:2–3)

❖ ערך באנציקלופדיה או במילון כללי

- יש לציין מראה־מקום רק בהערות. כלומר, אין צורך לאזכר הפריט בביבליוגרפיה/רשימת ספרות.
- יש לעשות שימוש במושגים "ע"ע", קיצור ל"עיינך" או "s.v.", קיצור ל"sub verbo", שפירושו "under the word" בלטינית, לפני הערך עצמו וזה ייתן במרכאות. אם ניתן יותר מערך אחד יש לרשום ברבים "s.vv." כאשר מדובר בערכים בלועזית.
- היות שמרבית הכרכים זמינים במרשתת, ניתן להחליף את סוג המהדורה ב"גרסה מקוונת"/"online edition" בתוספת תאריך הגישה בצורת כתיבה מלאה וכתובת האתר כלעיל.

הערה

שם מילון/אנציקלופדיה, מהדורה, ע"ע./s.v./s.vv. "שם הערך".

14. *Oxford English Dictionary*, online edition, s.v. "norm," accessed ..., [http://w ...](http://w...)

❖ קטלוג תערוכה

- במקרה בו הקטלוג הוצא עלידי המוסד בו נערכה התערוכה, יש לנהוג בדומה לספר, בציון שם העורך.
- במקרה של מאמר בתוך קטלוג, לפי כללי ציטוט פרק מתוך ספר לעיל.

הערה

שם התערוכה, בעריכת/eds./ed. שם פרטי שם משפחה (שם עיר ההוצאה/מיקום התערוכה: שם ההוצאה לאור/מוסד בו נערכה התערוכה, שנת ההוצאה), עמודים.

3. אדמה, מים ואש, בעריכת ניצן שניר (תל־אביב: מוזיאון תל־אביב לאמנות, 2008), 34.

ביבליוגרפיה

שם התערוכה. בעריכת/Edited by שם פרטי שם משפחה. שם עיר ההוצאה/מיקום התערוכה: שם ההוצאה לאור/מוסד בו נערכה התערוכה, שנת ההוצאה.

Picasso: A Retrospective. Edited by Mary Fitzburg. New York: Museum of Modern Art, 2001.

- אם מדובר בקטלוג שיצא לאחר התערוכה ואינו בהוצאת המוסד בה נערכה התערוכה, יש לציין כך:

הערה

שם התערוכה, בעריכת/eds./ed. שם פרטי שם משפחה, שם עיר ההוצאה: שם ההוצאה, שנת ההוצאה. פורסם בהמשך לתערוכה הנושאת אותו שם והוצגה במוזיאון או מוזיאונים (אם מדובר בתערוכה נודדת) ...

3. *Mary Cassatt: Modern Woman*, ed. Judith A. Barter (Chicago: Art Institute of Chicago, 1998), published in conjunction with the exhibition of the same name, shown at the Boston Museum of Fine Arts, the National Gallery in Washington, DC, and the Art Institute of Chicago.

ביבליוגרפיה

שם התערוכה. בעריכת/ Edited by שם פרטי שם משפחה. שם עיר ההוצאה : שם ההוצאה, שנת ההוצאה. פורסם בהמשך לתערוכה הנושאת אותו שם והוצגה במוזיאון או מוזיאונים (אם מדובר בתערוכה נודדת) ...

Mary Cassatt: Modern Woman. Edited by Judith A. Barter. Chicago: Art Institute of Chicago, 1998. Published in conjunction with the exhibition of the same name, shown at the Boston Museum of Fine Arts, the National Gallery in Washington, DC, and the Art Institute of Chicago.

❖ תזה או דיסרטציה

- לתזת מ.א. יש לציין במרכאות "חיבור לשם קבלת התואר מוסמך אוניברסיטה"/ "MA thesis". לתזת דוקטורט, יש לציין "חיבור לשם קבלת התואר דוקטור לפילוסופיה"/ "PhD diss."
- אם הדיסרטציה פורסמה כספר ובו נעשה השימוש, יש לנהוג בה כספר לכל דבר.

הערה

שם פרטי שם משפחה, "כותרת החיבור" (סוג החיבור, מוסד בו נכתב, שנה), עמודים. רבקה משולם, "אנרגיה וקרינה מגנטית בישראל: השלכות בריאותיות" (חיבור לשם קבלת התואר מוסמך אוניברסיטה, אוניברסיטת תל־אביב, 1996), 67.

ביבליוגרפיה

שם משפחה, שם פרטי. "כותרת החיבור." סוג החיבור, מוסד, שנה.

Choi, Mihwa. "Contesting Imaginaries in Death Rituals during the Northern Song Dynasty." PhD diss., University of Chicago, 2008.

❖ מקורות ראשוניים

- רישום מראי־מקום לספרות מקור ראשונית הוא עניין מורכב בשל השימוש בשמות לטיניים לדוגמא, להם ישנם קיצורים שונים, צורות מיקום טקסט שונות (שורות, טורים וכדומה) ואופני ציטוט שונים בהתאם לסוג המקור (תעודה, מחזה, מסמך היסטורי, חיבור תיאולוגי וכו'). להלן יפורט הבסיס הכללי לציטוט מקור ראשוני. להסבר מלא, יש לפנות למדריך שיקגו.
- יש לכלול מידע על שמות סדרות, מספר כרכים וכדומה, אם ישנם.
- ספרות מקור מתורגמת/ערוכה:

הערה

שם פרטי שם משפחה של מחבר מקורי, *כותרת החיבור*, תרגום/trans. או בעריכת/ed./eds. שם פרטי שם משפחה, מספר כרכים, שם סדרת העריכה וכו' (שם עיר ההוצאה: שם ההוצאה, שנת ההוצאה), חלק/פרק. מיקום (עמוד, שורה, טור וכו')

15. Augustine, *De civitate Dei*, trans. Marcus Dods (New York: Modern Library, 1950), 11.19.

ביבליוגרפיה

שם משפחה, שם פרטי של מחבר מקורי. *שם החיבור*, תרגום/translated by או בעריכת/edited by שם פרטי שם משפחה, מספר כרכים, שם סדרת העריכה וכו'. שם עיר ההוצאה: שם ההוצאה, שנת ההוצאה.

Aristotle. *Complete Works of Aristotle: The Revised Oxford Translation*, edited by Jordan Barnes, 2 vols., Bollingen Series. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1983.

- להלן מספר דוגמאות לאופן ציטוט ספרות מקור ראשונית בהתאם לסוג החיבור :

דוגמאות להערה

18. Augustine, *De civitate Dei: Corpus Christianorum Series Latina* 48, eds. Bernhard Dombart and Alfons Kalb (Turnhout: Brepols, 1955), 22:22.

19. Hugh of St. Victor, "Expositio in hierarchiam coelestem S. Dionysii Areopagitae libri I," in *Patrologiae Cursus Completus, Series Latina*, vol. 175, ed. Migne (Paris: Migne, 1844–64), cols. 926B–927A.

20. Peter the Venerable, *Epistolarum libri sex*, Epistle 30, in Migne, *PL*, vol. 189, col. 248.

דוגמאות לביבליוגרפיה

Absalon, Abbot of Springiersbach. *Sermones festuales*. Cologne: Joannem Gymnicum, 1534. Reprinted in Migne, *PL*, vol. 211.

Albert the Great. "De sensu et sensate." In *Opera omnia I*, edited by August Borgnet and Emile Borgnet, 1458–89. Paris: Vivès, 1890.

Pseudo-Dionysius. *The Complete Works*, translated by Colm Luibheid; introductions by Jaroslav Pelikan, Jean Leclercq, and Karlfried Froelich. New York: Paulist Press, 1987.

Aquinas, Thomas. *Super epistolas S. Pauli lectura*, edited by Raffaele Cais, 8th revised edition. Turin: Marietti, 1953.

De Bretagne, Thomas. *Les fragments du Roman de Tristan, poème du XIIe siècle*, edited by Bartina H. Wind. Geneva: Droz, 1960.

8. הנחיות לאופן רישום מרכיבי מידע של פריט ביבליוגרפי
בהפנייה חוזרת (שימוש חוזר באותו הפריט)

יש להבחין בין שני סוגים של הפניות חוזרות: הפניות חוזרות ברצף והפניות חוזרות שאינן ברצף.

❖ **הפנייה ברצף** כוונתה כי בהערה הקודמת באופן ישיר לנוכחית נעשה שימוש באותו הפריט. הפנייה חוזרת ברצף לאותו הפריט תצוין במילה "שם" עבור מקור בעברית ובמילה "ibid." קיצור של "ibidem", שפירושו "באותו המקום" בלטינית, עבור פריט באנגלית. אין להשתמש ב"שם" עבור פריט באנגלית. על המילה *ibid.* להופיע עם נקודה בסופה.

- אם מדובר בשימוש באותו עמוד בפריט, יש לציין שם/*ibid.* בלבד ואילו, אם מדובר בעמודים אחרים, יש לציין את מספרו/ם בהפרדה בפסיק לאחר המילה שם/*ibid.*
- אם בהערה הקודמת אוזכרו כמה פריטים, אין להשתמש בקיצור זה, שכן לא ברור לאיזה מהם הוא מפנה.
- לפי ההנחיות במדריך שיקגו, אין צורך לציין שם/*ibid.* בכתב נטוי או קו תחתי (ההופעה בכתב נטוי כאן היות שהמושג בשפה הלטינית; ראה לעיל).

דוגמא

הפנייה חוזרת ברצף לאותו הפריט ולאותו העמוד בו (עמ' 2):

1. John Beckwith, *Early Medieval Art* (Cambridge: Cambridge University Press, 1964), 2.
2. Ibid.

הפנייה חוזרת ברצף לאותו הפריט ולעמודים שונים בו:

4. Beckwith, *Early Medieval Art*, 20–3.
5. Ibid., 35.

❖ בעבר היה נהוג להשתמש בקיצור "*op. cit.*" שפירושו "בעבודה שצוטטה", בפורמט של שם משפחה של המחבר, *op. cit.*, מספרי עמודים. שיטה זו אינה נהוגה בימינו ויש לנהוג לפי ההנחיה לעיל.

❖ הפנייה חוזרת שאינה ברצף פירושה כי פריט צוין לראשונה בהערה כלשהי ורק לאחר מספר הערות שבים לאותו הפריט. יש לציין שם משפחה של המחבר בלבד (ולא את שמו המלא), כותרת/ת החיבור ומספרי העמודים. אם מדובר בכותרת ארוכה, יש לקצר אותה בצורה הגיונית לפיה יובן כי מדובר באותו הפריט.

דוגמא

1. Jeffrey F. Hamburger, *St. John the Divine: The Deified Evangelist in Medieval Art and Theology* (Berkeley: University of California Press, 2002), 308.
2. John Beckwith, *Early Medieval Art* (Cambridge: Cambridge University Press, 1964), 21.
3. Hamburger, *St. John the Divine*, 504.
4. Beckwith, *Early Medieval Art*, 38.

9. דגשים טכניים נוספים לתשומת-לב ברישום
מראי-מקום בהערה כהפנייה

❖ לעיתים, שם כותרת/ מורכב/ ממספר תתי-כותרות. יש לציין את השם המלא באופן הבא: כותרת ראשית: כותרת משנית. תתי-כותרת נוספת. בין הכותרת הראשית לשנייה תבואנה **נקודתיים**. בין כל תתי-כותרת נוספת תבוא **נקודה**. ההנחיה תקפה עבור כל סוג כותרת (שם של ספר, של מאמר וכדומה).

דוגמא

מלחמה ותקומה: פרשנות מלחמת יום הכיפורים. היבט היסטורי וחברתי
ולא, למשל:

מלחמה ותקומה – פרשנות מלחמת יום הכיפורים, היבט היסטורי וחברתי

“Behind Closed Doors: Distributed Bodies, Hidden Interiors, and Corporeal Erasure in *Vierge ouvrante Sculpture*”

❖ שם פרטי של מחבר יכול להיכתב במלואו או באות ראשונה של השם הפרטי ולאחריה נקודה. ניתן להשמיט שמות/אותיות שמות אמצעיים. כל שיטה שתבחר, מחייבת עקביות לאורך כל החיבור.

דוגמא

1. Melissa Katz, “Behind Closed Doors: Distributed Bodies, Hidden Interiors, and Corporeal Erasure in *Vierge ouvrante Sculpture*,” *Res 55/56* (2009): 194, 199–201, esp. 200.

או:

1. M. Katz, “Behind Closed Doors: Distributed Bodies, Hidden Interiors, and Corporeal Erasure in *Vierge ouvrante Sculpture*,” *Res 55/56* (2009): 194, 199–201, esp. 200.

או:

1. Melissa Mary Katz, “Behind Closed Doors: Distributed Bodies, Hidden Interiors, and Corporeal Erasure in *Vierge ouvrante Sculpture*,” *Res 55/56* (2009): 194, 199–201, esp. 200.

או :

1. Melissa M. Katz, "Behind Closed Doors: Distributed Bodies, Hidden Interiors, and Corporeal Erasure in *Vierge ouvrante* Sculpture," *Res* 55/56 (2009): 194, 199–201, esp. 200.

❖ יש לשים לב לסימני הפיסוק בהנחיות – כך צריכים להיות סימני הפיסוק במראי־המקום עצמם. במקרה של כותרת/ת החיבור, סימן הפיסוק יופיע לאחריו, ללא קו תחתי או בכתב נטוי (הגדלת הגופן לצורך הדגשה).

דוגמא

דבורה כהן, ספר החכמה, ...

ולא: דבורה כהן, ספר החכמה,

השגיאה: קו תחתי לפני אות ראשונה של הכותר ותחת הפסיק שלאחריו

ולא: דבורה כהן, ספר החכמה,

השגיאה: אות אחרונה לשם משפחה ופסיק לאחריה בכתב נטוי וגם הפסיק לאחר הכותר

❖ יש להשמיט קיצורים של מספרי עמודים כפי שהיה נהוג בעבר (p לעמוד בודד או pp. למספר עמודים).

❖ אם בהפנייה אחת נעשה שימוש במספר עמודים שונים מאותו הפריט, ניתן לציין זאת ברצף תוך כדי הפרדתם על־ידי **פסיק**. ניתן להוסיף את המילה/הקיצור "במיוחד"/"esp.", ל"especially", להדגשת עמודים הרלוונטיים יותר לדיון.

דוגמא

1. Melissa Katz, "Behind Closed Doors: Distributed Bodies, Hidden Interiors, and Corporeal Erasure in *Vierge ouvrante* Sculpture," *Res* 55/56 (2009): 194, 199–201, esp. 200.

❖ בין מספרי העמודים יופיע **קו מפריד** (מקף ארוך ; –) ולא מקף קצר (-).

דוגמא

Katz, "Behind Closed Doors," 199–201. **ולא:** Katz, "Behind Closed Doors," 199–201.

❖ מספרי עמודים עוקבים ניתן לקצר בתנאי והם שייכים לאותה קבוצת עשרות/מאות.

דוגמא
32–4
235–7

❖ במקרה של ריבוי הפניות באותה ההערה כלומר, שימוש בכמה פריטים מבלי להפריד ביניהם במלל נוסף כלשהו, יש להפריד ביניהם בעזרת נקודה ופסיק (;)

דוגמא
14. John Beckwith, <i>Early Medieval Art</i> (Cambridge: Cambridge University Press, 1964), 20–3; Michael Pollan, <i>The Omnivore's Dilemma: A Natural History of Four Meals</i> (New York: Penguin, 2006), 80–6.

❖ אם מדובר בכמה פריטים של אותו המחבר, ניתן להחליף את שם המחבר בפריטים הבאים במילה "idem." קיצור ל"אותו הדבר" בלטינית. ההמלצה לפי הנחיות מדריך שיקגו היא בכל זאת לחזור על שם המשפחה של המחבר.

דוגמא
22. John Beckwith, <i>Early Medieval Art</i> (Cambridge: Cambridge University Press, 1964), 20–3; idem., <i>High Gothic Art</i> (New York: Penguin, 1968), 80–6.

❖ יתכן שבמלל המקורי ישנן מילים בכתב נטוי לצורך הדגשה. יש לצטט את המופיע במקור **במדויק** תוך כדי ציון "ההדגשות במקור." ניתן לסמן מילים בכתב נטוי בתוך ציטוטים **בלבד** לצורך הדגשת הרעיון בציון "ההדגשות שלי" (אך כזכור, אין לעשות זאת ברצף הטקסט הראשי).

דוגמא
בספר <i>The Book of Memory</i> נטען כי " medieval people reserved <i>their awe</i> for " ¹⁸ .memory
18. Carruthers, <i>The Book of Memory</i> , 1. <u>ההדגשה במקור.</u>

memory schemes depended on *visual* " נטען כי " *The Book of Memory* בספר models as well.¹⁹ אס־כן, נראה כי ישנה התעקשות דווקא על הפן הוויזואלי ...

19. Carruthers, *The Book of Memory*, 18. ההדגשה שלי.

❖ בהערות טקסטואליות המשלבות מראה־מקום יש לפעול לפי כל ההנחיות והדגשים לעיל, תוך כדי בחירה במיקום מראה־המקום לפי סגנון ניסוח ההערה. יש לשים לב גם להנחיות העימוד ולצורת עיצוב הפסקאות בהתאמה לאלה שניתנו לעיל.

דוגמא

14. בניגוד לטענתו של קליינפלד כי "הסרט זכה בפרס האקדמיה הודות להפקה מרהיבה וחסרת גבולות" (קליינפלד, *זוהי הוליווד*, 248), אני טוען ...

23. מורי מסביר דווקא כך :

The cathedral has created a new kind of reality which *obviates* the dictates of a uniform and consistent physical world. This rich sequence starts out by being *cumulative*; in the first bays you can carry the memory of the totality of what you have seen. Eventually, however, these memories become too many to retain. They compress and overlap, creating a fusion of the experiences of repetition and transformations.

(Murray, *Gothic Cathedral*, 186, ההדגשות במקור)

נדמה כי הסבר זה אינו שונה מזה שמספק שמואלוביץ' ובו דנתי מקודם ...

25. Murray, *Gothic Cathedral*, 45. טוען כי " The cathedral is more than just an "abstract plan" ועל־כן ...

❖ יש לשים לב כי מספור ההערות לעולם יהיה לימין בחיבור הנכתב בשפה העברית, גם כאשר מדובר בפריט בלועזית או בשילוב של השניים. על הנקודה להופיע בסוף ה"משפט" בקצהו השמאלי. אין "להחליף" צדדים במספור ההערות. (הצגת הערות מיושרות לשמאל בשאר חלקי חוברת זו לשם בהירות הצגת המלל בלבד).

דוגמא

11. פוקו, *תולדות המיניות*, 106.

12. Camille, "Before the Gaze," 308.

13. פוקו, *תולדות המיניות*, 107 ; Carruthers, *The Book of Memory*, 226.

ולא, למשל :

11. פוקו, *תולדות המיניות*, 106.

12. Camille, "Before the Gaze," 308

13. פוקו, *תולדות המיניות*, 107 ; Carruthers, *The Book of Memory*, 226.

השגיאה : הערה 12 מיושרת לשמאל בעוד השאר לימין ; אין נקודות בסוף משפט

10. דגשים בעריכת ביבליוגרפיה/רשימת ספרות

- ❖ ביבליוגרפיה/רשימת ספרות תכלול את כל הפריטים הביבליוגרפיים בהם נעשה שימוש בחיבור (למעט כאלה שהוזכר כי אין חובה לצייןם: כתבה בעיתון/מגזין, מילונים/אנציקלופדיות, תנ"ך).
- ❖ יש לערוך הרשימה לפי סדר אל"ף-בי"ת של שמות משפחה.
- ❖ יש לערוך הרשימה בהזחה בעבור כל פריט כך שיהיה אפשרי להבדיל בין הפריטים.
- ❖ הרשימה תהא נאמנה לצורת הרישום בהערות. למשל, שימוש בקו תחתי או נטוי לכותר/ת, רישום/אי רישום שם/אות אמצעית וכדומה.
- ❖ יש להפריד בין מקורות ראשוניים לספרות המחקר/מקורות משניים.
- ❖ יש להפריד בין רשימת הספרות בעברית ובלועזית, כאשר הפריטים בעברית לעולם יופיעו ראשונים.
- ❖ אין למספר את הרשימה או לסמנה בתבליטים כלשהם (כגון, bullet-holes • וכדומה).
- ❖ יש לציין נקודה בסוף כל פריט.
- ❖ קיצורים שהופיעו בהערות כגון, ed. או trans. וכדומה, יוחלפו בצורה מלאה: edited by, translated by וכדומה.
- ❖ לגבי מאמר או פרק מספר, יש לציין את כל טווח העמודים; לגבי ספר יש להשמיט את מספרי העמודים בהם נעשה שימוש ממשי.
- ❖ אם ישנם כמה פריטים מאת אותו המחבר, אין צורך לחזור על שמו ויש בשורת הפריט הבא להחליף את שמו במספר קווים תחתונים (_____) המציינים כי מדובר באותו המחבר. יש לרשום את הפריטים לפי סדר הופעתם הכרונולוגי (שנת ההוצאה).

דוגמא

גורביץ', אהרן. *תמונת העולם של אנשי ימי הביניים*, תרגום פטר קריקסונוב. ירושלים: אקדמון, 1993.

Beckwith, John. *Early Medieval Art*. Cambridge: Cambridge University Press, 1964.

_____. *High Gothic Art*. New York: Penguin, 1968.

Hamburger, Jeffrey. *St. John the Divine: The Deified Evangelist in Medieval Art and Theology*. Berkeley: University of California Press, 2002.

Katz, Melissa. "Behind Closed Doors: Distributed Bodies, Hidden Interiors, and Corporeal Erasure in *Vierge ouvrante* Sculpture." *Res* 55/56 (2009): 194–228.

ולא :

1. Beckwith, John. *Early Medieval Art*. Cambridge: Cambridge University Press, 1964.
2. גורביץ, אהרן. *תמונת העולם של אנשי ימי הביניים*, תרגום פטר קריקסונוב. ירושלים : אקדמון, 1993.
3. Hamburger, Jeffrey F. *St. John the Divine: The Deified Evangelist in Medieval Art and Theology*. Berkeley: University of California Press, 2002.

עברית

הסברים לשגיאות :

אין הפרדה בין פריטים באנגלית ובעברית ; מספור הרשימה ; אי אחידות ברישום כותר (עירוב בין כתב נטוי לקו תחתי)

ולא :

- Katz Melissa Mary, "Behind Closed Doors: Distributed Bodies, Hidden Interiors, and Corporeal Erasure in *Vierge ouvrante* Sculpture," *Res* 55/56 (2009): 194–228.
- John Beckwith. *High Gothic Art*. New York: Penguin, 1968, 48, 52–9.
- Beckwith, John. *Early Medieval Art*. Cambridge: Cambridge University Press, 1964.
- Hamburger, Jeffrey F. *St. John the Divine: The Deified Evangelist in Medieval Art and Theology*. Berkeley: University of California Press, 2002.

הסברים לשגיאות :

- אין ארגון לפי סדר אל"ף-בי"ת
- קו מקווקו אדום – כל הפריטים מיושרים לקו אנכי אחד במקום בהזחה
- ריבוע אדום – שימוש בפסיק לאחר שם מחבר במקום נקודה
- ריבוע לבן – חסרה נקודה בסוף פריט
- ריבוע כתום – פסיק בסוף כותרת במקום נקודה
- קו צהוב – חוסר עקביות בציון שם/אות אמצעית
- קו כחול – רישום כותרת בקו תחתי כשהשאר בכתב נטוי
- קו ירוק – ציון שם מחבר לפי הנוסח בהערות, שם פרטי קודם
- קו אדום – ציון מספרי עמודים שנעשה בהם שימוש בספר

11. רישום פרטי יצירות ורשימת תמונות

❖ כל יצירת אמנות באשר היא דורשת רישום מדויק של פרטיה. ברצף הטקסט הראשי יש לציין רק את שם היצירה על-ידי שימוש בקו תחתי או בכתב נטוי. אין צורך לציין פרטים נוספים מעבר לשנה (אלא אם אלו חשובים לצורך הדיון). ניתן לציין את השנה ברצף הכתיבה או בסוגריים. שאר הפרטים יופיעו ברשימת התמונות ובחלק של התמונות עצמו תחת כל דימוי, כאשר הרישום זהה בשניהם.

דוגמא

בציור העלמות מאביניון משנת 1907 ...

בציור העלמות מאביניון (1907) ...

❖ יש לצרף לכל עבודה רשימת יצירות (רשימת תמונות) שתכלול כותרות של כל היצירות אשר נידונו במהלך החיבור (כלומר, אלו שהוקצה להלן מספר; ראה להלן). רשימה זו יש לכתוב בשפה בה נכתבת העבודה, פרט למקרים בהם הכותרת בלטינית או ביוונית. ניתן לכתוב גם בשפה **לועזית**, אך אז יש לספק את כל הרשימה בלועזית לשם עקביות.

❖ יש למספר את התמונות. המספרים ברשימת התמונות אמורים להיות בהתאמה לאלו המופיעים ברצף הטקסט הראשי על-מנת לאפשר התמצאות קלה.

דוגמא לרישום ברצף הטקסט הראשי

בציור העלמות מאביניון (תמונה מס' 1) ... בציור חורשה ירוקה (תמונה מס' 2) ...

או: בציור העלמות מאביניון (תמ' 1) ... בציור חורשה ירוקה (תמ' 2) ...

❖ כותרת יצירה מורכבת באופן בסיסי מהפריטים הבאים: שם האמן, שם היצירה, תאריך היצירה המקורי, טכניקה מלאה, עומק×רוחב×גובה ס"מ/מידות אחרות רלוונטיות בהתאם למצע (מדיום), מוסד/מבנה בה מוצגת, מיקום גיאוגרפי של היצירה (מקור הרפרודוקציה).

❖ יש לציין בסוגריים את מקור הרפרודוקציה (ספר, אתר, צילום של הכותב וכדומה) בקצרה בצורה דומה להערה חוזרת שאינה ברצף.

❖ השימוש במונח "ללא כותרת"/"Untitled" הוא עבור יצירות שאכן אין להן כותרת **כלל** ואין לרושמו בכתב נטוי/קו תחתי. יצירות שכותרתן "ללא כותרת" באופן מכוון, כלומר, כבחירה מודעת של יוצרן, יש לרשום ככל כותרת אחרת כלומר, בקו תחתי או בכתב נטוי.

דוגמא

16. פיקאסו, העלמות מאביניון, 1907, שמן על בד, 243.9×233.7 ס"מ, המוזיאון לאמנות מודרנית, ניו יורק (מקור: המחבר).

17. ארכיפנקו, אשה ליד שולחן פירכוס, 1916, ציור-פסל, שמן על קרטון, עץ ופח צבועים, $86 \times 64.5 \times 5$ ס"מ, מוזיאון לאמנות, תל-אביב (מקור: היום, הלם החדש, 205).

❖ אם לאחר תמונה של כל היצירה, ניתנת תמונה נוספת ובה פרט מן היצירה, יש לציין זאת בסוגריים (ללא קו תחתי או בכתב נטוי) לאחר שם היצירה וללא הפרטים המלאים.

דוגמא

11. פיקאסו, העלמות מאביניון, 1907, שמן על בד, 243.9×233.7 ס"מ, המוזיאון לאמנות מודרנית, ניו יורק (מקור: ברשות הציבור).

12. פיקאסו, העלמות מאביניון, (פרט).

❖ יצירות שאינן פלסטיות דורשות הגדרה שונה באשר למידות וכדומה. להלן מספר דוגמאות.

דוגמא

13. דניאלה ראובן, הבובה שלי, 2009, דימוי־דומם מתוך עבודת וידאו, 3.35 דק', תל-אביב.

14. יאן טיכ, התמונת, 2007, פרט מתוך מיצב וידאו וקול בשמונה ערוצים, 5.00 דק', מוזיאון לאמנות, חיפה.

15. שמחה דדון, השעות, 1999, פרט מתוך מיצג תלוי־מקום, חמש־עשרה דקות, פסטיבל טורונטו לאמנות.

10. Marina Abramović, *Art Must be Beautiful, Artist Must be Beautiful*, 1975, still from performance, 1 hour, Charlottenburg Art Festival.

❖ כללי הרישום ליצירות בכנסיות או מבני דת שונים: שם האמן (אם ידוע), שם העיר בה ממוקמת הכנסייה, שם הכנסייה, חלק בכנסייה בו ממוקמת היצירה, שם היצירה או נשאה, שנה (מקור הרפרודוקציה). אם לא ידוע תאריך מדויק, יש לציין "לערך" או באנגלית "ca." קיצור ל"circa", שפירושו "לערך" בלטינית.

דוגמא

1. Schwäbisch Gmünd, Holy Cross Minster, north choir portal, inner archivolt, *Martyrdoms of St. James the Great or St. Paul*, 1351–70 (photo: author).
2. Reims Cathedral, north facade, jamb of central Calixtus doorway, *St. Nicaise*, ca. 1225–30 (photo: author).
3. Paris, Cathedral of Saint Denis, Porte des Valois, *Martyrdom of St. Denis*, ca. 1170 (photo: public domain).
4. Naumburg Cathedral, west choir screen, *Crucifix*, seen from below, ca. 1250.

❖ כללי הרישום ליצירות בכתב־יד: שם האמן (אם ידוע), שם כתב־היד, עיר בה נמצא המוסד בו מאוחסן כתב־היד, שם המוסד בו מאוחסן כתב־היד, סימול כתב־היד המלא, מספר הפוליו וכיוונו (קדמי או אחורי), שם היצירה או נושאה, שנה (מקור הרפרודוקציה). אם לא ידוע תאריך מדויק, יש לציין "לערך" או באנגלית "ca." קיצור ל-"circa", שפירושו "לערך".

דוגמא

4. *Life of St. Alban*, Dublin, Trinity College Library, MS 177, fol. 31r, *Alban Spies Amphibalus before the Cross*, ca. 1240 (photo: Trinity College Library, Dublin).
5. Bartholomeus Anglicus, *Livres des propriétés des choses*, Wolfenbüttel, Herzog-August-Bibliothek, 1.3.5.1 Aug. 2, fol. 146r, *How Material Things are Made*, ca. 1400 (photo: Herzog-August-Bibliothek, Wolfenbüttel).

להלן נספח מקוצר לעיון מהיר בשלשת הפריטים הביבליוגרפיים העיקריים בהם בדרך-כלל נעשה שימוש (ספר, פרק מספר/מאמר באנתולוגיה ומאמר בכתב-עת). מובאות דוגמאות לאופן הרישום בהערה כהפנייה באזכור ראשון, בהפנייה חוזרת ובביבליוגרפיה/רשימת ספרות.

❖ ספר

- Jeffrey F. Hamburger, *St. John the Divine: The Deified Evangelist in Medieval Art and Theology* (Berkeley: University of California Press, 2002), 1–20, 185–201.
- Hamburger, *St. John the Divine*, 284.

Hamburger, Jeffrey F. *St. John the Divine: The Deified Evangelist in Medieval Art and Theology*. Berkeley: University of California Press, 2002.

❖ פרק מספר/מאמר באנתולוגיה

- Olga Pujmanová, “Portraits of Kings Depicted as Magi in Bohemian Painting,” in *The Regal Image of Richard II and the Wilton Diptych*, ed. Dillian Gordon (London: Harvey Miller, 1997), 246.
- Pujmanová, “Portraits of Kings,” 268.

Pujmanová, Olga. “Portraits of Kings Depicted as Magi in Bohemian Painting.” In *The Regal Image of Richard II and the Wilton Diptych*, edited by Dillian Gordon, 246–55. London: Harvey Miller, 1997.

❖ מאמר בכתב-עת

- Elina Gertsman, “The Facial Gesture: (Mis)Reading Emotion in Gothic Art,” *Journal of Medieval Religious Cultures* 36, no. 1 (2010): 28.
- Gertsman, “The Facial Gesture,” 40.

Gertsman, Elina. “The Facial Gesture: (Mis)Reading Emotion in Gothic Art.” *Journal of Medieval Religious Cultures* 36, no. 1 (2010): 28–46.

להלן מובאות תשובות לשאלות בנושאים שלא נסקרו לעיל או לכאלו שנסקרו, אך שעלולות לצוץ תהיות בנוגע אליהם (לחלק מנושאים אלו ניתן למצוא דוגמאות בחלקי החוברת האחרים).

תוכן עניינים

עמ'	שאלות בנושא	עמ'	שאלות בנושא
45	שם פרק בספר	37	סדר חלקי עבודה
45	מאמר באנתולוגיה אל מול כתב־עת	37	שער עבודה
45	רישום מספרי עמודים בהערות	38	מספור עמודים
46	פריט מקוון/סרוק במרשתת	38	רישום הערות ומספור הערות
46	הוצאה מחודשת של ספר	39	שימוש בשיטה שונה למראי־מקום
47	שם הוצאה/עיר/מדינה בפרטי הוצאה	40	חוסר במרכיב מידע בפריט ביבליוגרפי
48	ציטוט מלל בצורה ישירה ממקור כלשהו	40	הפנייה חוזרת
50	שפות זרות	41	שם מחבר/חוקר
51	שם יצירה/מקור בתוך כותרת/פריט	42	קיצור כותרת ארוכה
51	פרטי יצירות אמנות שאינן פלסטיות	42	ביבליוגרפיה/רשימת ספרות
52	תמונות ודימויים	44	מקורות ראשוניים/מקורות משניים
53	אפשרויות הדפסה והגשת עבודה	44	שם מתרגם

❖ מהו סדר הופעת החלקים השונים בעבודה?

- על החלקים המהווים חלק מעבודה סמינריונית/רפרט להופיע בסדר הבא:
 - שער ◀ תוכרעניינים ◀ רשימת תמונות ◀ מבוא ◀ פרקי החיבור השונים ◀
 - הערות (אם לא הופיעו כהערות־שוליים) ◀ ביבליוגרפיה/רשימת ספרות ◀
 - תמונות ונספחים (אם ישנם).

❖ איזה מידע אמור לכלול עמוד השער?

- עמוד השער יכלול את כל המאפיינים הנתונים מטה לפי הסדר הבא:
 - שם אוניברסיטה ◀ שם פקולטה ◀ שם החוג ◀ שם הקורס/הסמינר ◀ השנה בה ניתן ◀ שם המרצה ◀ כותרות ראשיות ומשניות של שם העבודה ◀ שם המגיש ◀
 - מספר ת.ז. של המגיש ◀ שם חוג האם של המגיש ◀ סטטוס אקדמי של המגיש (תואר ומספר השנה בו) ◀ תאריך הגשת העבודה.

דוגמא

אוניברסיטת תל־אביב
 הפקולטה לאמנויות על־שם יולנדה ודוד כץ
 החוג לתולדות האמנות
 תיאוריות ומתודולוגיות בתולדות האמנות
 תשע"ג
 ד"ר ישראלה ישראלי

כותרת העבודה: כותרת משנית. כותרת משנית נוספת

ישראל ישראלי

012345678

החוג לתולדות האמנות

תואר שני – שנה א'

25.09.2014

❖ האם ניתן לצרף תמונה לעמוד השער?

- היות שמדובר בעבודה אקדמית רצינית אין כל סיבה "לקשטה" בדימויים שלא לצורך. על הדימויים המצורפים לעבודה למצוא את מקומם בחלק התמונות ובתנאי שאלה רלוונטיים לדיון (ראה לעיל ומטה).

❖ אילו חלקים של המסמך אמורים להופיע לפני הטקסט הראשי כלומר, לפני המבוא?

- כאשר מדובר בעבודה סמינריונית/רפרט, החלקים המופיעים לפני המבוא יכללו את השער, תוכן העניינים ורשימת התמונות. אם מדובר בחיבור גדול יותר ניתן לכלול גם הקדשה, הקדמה, הכרות-תודה וכדומה לפני תוכן העניינים.

❖ אילו חלקים מהעבודה אמורים להופיע בתוכן העניינים?

- תוכן העניינים יכלול את כל חלקי העבודה שהוקצה להם מספר עמוד, בין אם בספרות ערביות בין אם בספרות רומיות.

❖ מאיזה עמוד אמורים להתחיל למספר את חלקי העבודה?

- העמוד הראשון שיהיה ממוספר כמספר "1" הוא העמוד הראשון של המבוא. כל שאר העמודים שאחריו אמורים להיות ממוספרים עד לעמוד האחרון של המסמך. כלומר, כל החומר המופיע לפני העמוד הראשון של המבוא כגון, שער, תוכן-עניינים, רשימת תמונות וכדומה לא ימוספר במספר ערבי (כלומר, ניתן, אך לא חובה, למספר חלקים אלו בספרות רומיות; ובכל מקרה לא יודפס מספר עמוד על עמוד השער ועל עמוד/י תוכן העניינים, אלא רק על עמוד/י רשימת התמונות שאחרי התוכן).

❖ האם עדיף לרשום הערות כהערות-שוליים או כהערות-סיום?

- הבחירה לגבי עניין זה היא בידי הכותב. אם מרבית ההערות הן הערות כהפנייה עם מראי-מקום ותוכן קצר עדיף להשתמש בהערות-שוליים. אם ישנן הערות טקסטואליות מרובות המרחיבות נושאים ומוסיפות מידע ותוכן רב, עדיף להשתמש בהערות-סיום, שכן הערות כאלו יכולות לעיתים למלא דף שלם (ואף יותר) ומפריעות לרצף קריאת הטקסט הראשי. בכל מקרה, יש לשמור על עקביות בבחירת צורת כתיבת ההערות. אין לשלב בין רישום הערות כהפנייה בצורת הערות-שוליים והערות טקסטואליות כהערות-סיום (או להיפך).

❖ האם יש צורך להפריד בין הערות כהפנייה לבין הערות טקסטואליות?

- אין להפריד בין שני הסוגים. בהערה אחת יכול להיכלל מידע שהוא גם טקסטואלי וגם מראה-מקום כמו בחלק מן הדוגמאות לעיל.

❖ **היכן יש למקם את מספר ההערה ברצף הטקסט הראשי?**

- מבחינה טכנית, מספר ההערה **לעולם** יופיע לאחר סימן פיסוק כלשהו ובצמוד אליו. אין להותיר מספרים "מרחפים" באמצע משפט. כאשר מדובר בציטוט ישיר, יש לציין את המספר מיד בסופו, לאחר המרכאות במקרה של ציטוט קצר או לאחר הנקודה של המילה האחרונה במקרה של ציטוט ארוך.
- בהפנייה להערה טקסטואלית המרחיבה רעיון כלשהו או מפרשת מושג וכדומה, יש למקם את המספר במקום הרלוונטי ברצף הדיון. לדוגמא, בפסקה כלשהי עשרה משפטים ובהם דיון ברעיון אחד. חמשת המשפטים הראשונים נוגעים לאספקט מסוים של הרעיון וחמשת האחרונים לאחר. אם ישנה כוונה להוסיף מידע הרלוונטי לאספקט הראשון (כזה המרחיב אותו, סותר אותו, או מבאר אותו מכיוונים אחרים וכדומה), יש למקם את המספר בסוף המשפט החמישי, שכן בהערה הטקסטואלית ניכר דיון הרלוונטי רק לאספקט הראשון. כלומר, ככלל, לא חובה לציין מספרי הערות רק בסוף פסקאות.

❖ **האם יש למספר את ההערות באופן רציף לאורך כל העבודה, גם אם היא מחולקת לכמה פרקים, או שיש להתחיל את המספור מחדש בכל פרק?**

- שתי השיטות נכונות; ניתן למספר את ההערות באופן רציף או להתחיל מחדש בכל פרק, בהתאם לסוג החיבור ואורכו. מומלץ להיוועץ במעריך העבודה באשר להעדפתו והרגליו בנוגע לעניין זה.

❖ **האם חובה להשתמש בצורת הרישום המופיעה בחוברת זו, או האם אפשר לציין את מרכיבי המידע של הפריט הביבליוגרפי ו/או העמודים הרלוונטיים בסוגריים ברצף הטקסט הראשי?**

- יש לעקוב אחר ההנחיות המופיעות בחוברת זו בהתאם לאלו של מדריך שיקגו. בשום פנים ואופן אין לרשום הפניות בתוך **סוגריים** ברצף הטקסט הראשי. שיטה זו היא שיטת רישום שונה שמקובלת, למשל, בתחום מדעיהחברה והיא אינה נהוגה בהיסטוריה ובתולדות האמנות.

❖ **האם מספיק רק להעתיק ולהדביק מראה־מקום של פריט כלשהו מאתר מרשתת כגון, קטלוג באתר ספרייה של אוניברסיטה?**

▪ עדיף להימנע מהעתקה והדבקה של מידע מאתרים שונים. על־אף שלכאורה אתר רשמי של מוסד כלשהו נראה אמין, לעתים נופלות טעויות בהקלדת הנתונים, הן במידע עצמו והן בסדר הופעת מרכיבי המידע ולכן, גם אם נעשית הדבקה של טקסט תמיד יש לוודא כי הוא עונה לכללי הרישום שבחוברת זו. בנוסף, יש מספר תוכנות המוקדשות לריכוז, ארגון ורישום מראי־מקום בהערות וביבליוגרפיה/רשימת ספרות וכמו־כן, ישנם אתרים ועזרים אחרים המסייעים בכך. חלק מן התוכנות/האתרים/העזרים יעילים יותר ואחרים יעילים פחות ובכל מקרה, אין לסמוך עליהם "בעיניים עצומות" ויש לחזור ולוודא כי כל מראה־מקום נוצר לפי כללי הרישום הנכונים והנדרשים.

❖ **כיצד לנהוג במקרה וחסר אחד ממרכיבי המידע של פריט ביבליוגרפי או של יצירת אמנות?**

▪ יש לנסות ולאתר את כל המידע בכל דרך אפשרית. אם למרות־זאת המאמצים העלו חרס, יש לציין בלית־ברירה את הפרטים הנמצאים. אם מקום ההוצאה אינו ידוע ניתן להחליפו בקיצור n.p. (ל־no place) ואם שנת ההוצאה אינה ידועה ניתן להחליפה בקיצור n.d. (ל־no date).

❖ **בהפנייה חוזרת, מתי בדיוק יש לעשות שימוש ב"שם" או ב"ibid." ומתי יש לציין מספר עמוד בנוסף למילים אלו?**

▪ "שם" ר"י "ibid." הן מילים המפנות לפריט ביבליוגרפי שכבר נעשה בו שימוש בהערות כהפנייה **רצופות**, כלומר ללא הערות אחרות **ביניהן** אשר מפנות לפריט אחר. מטרתן לקצר את הכתיבה ולהבהיר לקורא כי נעשה שימוש **בדיוק** באותו הפריט מן ההערה הקודמת שמעל, ללא צורך בחזרה על מרכיבי המידע של הפריט הביבליוגרפי. לדוגמא, אם בהערה מס' 14 נעשה שימוש בפריט כלשהו ובהערה מס' 15 שוב נעשה בו שימוש, יש לציין "שם" (לפריט בעברית) או "ibid." (לפריט בלועזית) אם שתי ההפניות הן בדיוק **לאותו** המיקום בטקסט, כלומר לאותו **העמוד**. יש להוסיף מספר עמוד אחר אם ההפנייה היא למיקום **אחר** באותו הפריט. כלומר, אם בהערה מס' 11 נעשה שימוש בפריט כלשהו ובעמוד מס' 102 בו ובהערה מס' 12 נעשה שימוש באותו הפריט אך בעמוד מס' 117 בו, יש לציין בהערה מס' 12 "שם, 117".

❖ **מדוע נעשה שימוש במספר קווים תחתונים לחזרה על שם של מחבר רק בביבליוגרפיה/רשימת ספרות? האם אפשר לנהוג כך גם בהערות?**

- שיטת הרישום של מספר קווים תחתונים לציון חזרה על שם של מחבר אפשרית אך **ורק** בביבליוגרפיה/רשימת ספרות. אין להשתמש בשיטה זו בעת חזרה על שם מחבר בהערות במקרה של שימוש בכמה פריטים ביבליוגרפיים פרי עטו. במקרה זה, לאחר ציון השם המלא בפריט הראשון, יש לחזור רק על שם המשפחה בפריט השני או להחליפו במילה "*idem.*" (ראה לעיל).

❖ **מדוע ניכר הבדל בין רישום שם המחבר בהערה כהפנייה לבין רישום שמו בביבליוגרפיה/רשימת ספרות?**

- הערות כהפניות הקשורות לרצף הטקסט הראשי הן בעלות אופי "נינוח" יותר וכזה של שיחה, וניכר בהן רצף דיון בעל אופי של שיח עם הקורא. לרב, (בשיח יומיומי) נאמר שם של אדם כשלהו בצורת שמו הפרטי ואז שם משפחתו ולכן, צורת הרישום עוקבת אחרי נוהג זה. באותה המידה, השימוש בסוגריים לפרטי ההוצאה בא להעיד על צורת כתיבה "קרובה" ונגישה יותר מזו הרשמית, שכן בשיח יומיומי ניתן לאזכר "דברים בסוגריים."
- ביבליוגרפיה/רשימת ספרות היא רשימה רשמית לצורך עיון ונגישות של מידע ומעידה על אופייה של העבודה כחיבור אקדמי ולכן, על צורת הרישום להיות בעלת אופי "רשמי" יותר, בה ציון קודם שם המשפחה של מחבר כלשהו. ההפרדה של השם הפרטי משם המשפחה באמצעות פסיק היא כתוצאה מ"חריגה" זו באופי השיח ובא להבהיר לקורא כי בוצע מעבר לשדה אחר במרכיב המידע הספציפי של השם. בנוסף, ציון שם המשפחה קודם נובע מהדרישה לערוך ביבליוגרפיה/רשימת ספרות לפי סדר האל"ף-ב"ת של אותו השם.

❖ **האם ברצף הטקסט הראשי בעת אזכור שם של חוקר או של דמות אחרת, יש לציין את השם המלא?**

- ניתן לציין רק שם משפחה כאשר מאזכרים שם של חוקר כלשהו ובהמשך לכך, לציין בסוגריים רק את שם משפחתו בלועזית בפעם הראשונה שהוא מוזכר, שהרי בהערה כהפנייה שתבוא בהמשך יופיע שמו המלא. ניתן לבחור בציון שם מלא בכל צורה שהיא (עם או בלי שם אמצעי/אות אמצעית) ובלבד שלכל אורך החיבור תהא עקביות בכך; אם סופק שם מלא בעברית, כמובן שיש לציין בסוגריים גם את השם המלא בלועזית. לגבי דמויות היסטוריות ואחרות, עדיף לציין את שמן המלא, אלא אם כן מדובר בשם ידוע מאוד שמקובל לציין רק בשימוש בשם המשפחה. יש לשים לב כי

לחוקרים מסוימים אותם שמות משפחה ובמקרה כזה עדיף לציין גם את השם הפרטי כדי למנוע בלבול, גם אם בשאר החיבור מצוינים רק שמות משפחה לאחרים.

❖ האם חובה לציין שם אמצעי/אות ראשונה של שם אמצעי של מחבר?

- אין צורך לציין את השם המלא. ניתן לציין רק שם פרטי ושם משפחה ללא שם אמצעי. אם בכל־זאת נעשתה בחירה לציין (בצורת השם האמצעי המלא עצמו או רק עלידי האות הראשונה של השם האמצעי), יש לשמור על עקביות ולציין שם אמצעי לכל מחבר שיש לו אחד ובהמשך לכך, עליו להופיע גם בביבליוגרפיה/רשימת ספרות.

❖ כיצד יש לקצר כותר ארוך של ספר או כותרת ארוכה של מאמר לצורך רישום בהערה חוזרת?

- קיצור כותרות בהערה חוזרת מטרתו להקל על הכתיבה (והקריאה) ולקצרה ללא צורך בחזרה על כל מרכיבי המידע של הפריט הביבליוגרפי בכל פעם שנעשה בו שימוש. יש להפעיל שיקול־דעת ולקצר כותרת/ בצורה כזו שלפיה יהיה ברור כי מדובר בפריט שכבר הוזכר קודם־לכן. אם ישנה כותרת מורכבת, בדרך־כלל עדיף לקצר ולשמור רק על הכותרת הראשית (כלומר מה שירשם לפני הנקודתיים בכותרת המלאה). אם גם חלק זה של הכותרת ארוך, ניתן לקצרו, אך שוב, בצורה שתבהיר שמדובר באותו הפריט וכזו שלא תבלבלו עם פריטים אחרים שלהם עלולה להיות כותרת דומה.

❖ כאשר נעשה שימוש במספר פריטים בהערה אחת המופרדים בנקודה ופסיק, מה אמור להיות סדר הופעתם?

- סדר הופעת הפריטים נתון לבחירת הכותב האם לציין לפי חשיבות (כלומר, רלוונטיות וחשיבות החיבור לנושא הנידון) או לפי שנת פרסום כלומר, כרונולוגית.

❖ האם ביבליוגרפיה/רשימת ספרות אמורה לכלול את כל הפריטים בהם נעשה שימוש בעבודה? לדוגמא, האם יש לציין גם מאמר או ערך במילון שבו נעשה שימוש רק לצורך הסבר מושג כלשהו?

- ביבליוגרפיה/רשימת ספרות אמורה להוות רשימת מסכמת לצורך עיון בכל הפריטים הביבליוגרפיים שהוזכרו במראי־מקום בהערות. כלומר, אמורה להיות התאמה

מוחלטת בין הפריטים המופיעים בהערות לבין ביבליוגרפיה/רשימת ספרות. לא ניתן להזכיר פריט כלשהו בהערות ולא להזכירו בביבליוגרפיה/רשימת ספרות ולהיפך. עם זאת, אין לכלול בביבליוגרפיה/רשימת ספרות את ספרי התנ"ך, הברית החדשה, והקוראן, עיתונות יומית ומגזינים, ומילונים כלליים או אנציקלופדיות (שכן אלו ניתן להזכיר ברצף הטקסט הראשי או ללא מראה־מקום בהערה, לפי המקרה דגן. ראה לעיל).

❖ האם אפשר לארגן ביבליוגרפיה/רשימת ספרות רק לפי סדר אל"ף־בי"ת של המחברים עבור כלל הפריטים?

- ספרות מקור/ראשונית בה נעשה שימוש תופיע בנפרד כרשימה בפני עצמה, ולאחריה כל ספרות משנית/מחקר ברצף כאשר הפריטים בעברית יופיעו קודם ולאחריהם כל הפריטים בלועזית (ללא הפרדה בין פריטים בשפות לועזיות שונות).

דוגמא

ביבליוגרפיה

מקורות ראשוניים

Absalon, Abbot of Springiersbach. *Sermones festuales*. Cologne: Joannem

Gymnicum, 1534. Reprinted in Migne, *PL*, vol. 211. Paris: Migne, 1855.

Albert the Great. "De sensu et sensate." In *Opera omnia I*, edited by August Borgnet

and Emile Borgnet, vol. 250. Paris: Vivès, 1890.

מקורות משניים

גורביץ', אהרן. *תמונת העולם של אנשי ימי הביניים*, תרגום פטר קריקסונוב. ירושלים:

אקדמון, 1993.

Beckwith, John. *Early Medieval Art*. Cambridge: Cambridge University Press, 1964.

_____. *High Gothic Art*. New York: Penguin, 1968.

Hamburger, Jeffrey F. *L'Expérience du gothique*. Paris: Gourmand, 2002.

❖ מה ההבדל בין "מקורות ראשוניים" לבין "מקורות משניים"?

- מקור ראשוני הוא חיבור או תעודה בן התקופה הנבחנת בחיבור האקדמי, והטקסט הנתון בו הוא הנלמד או הנבחן. מקור ראשוני יכול להיות תעודה היסטורית, כתבי תיאולוגיים או פילוסופיים שונים, תעודות משפטיות או כלכליות, או יצירות ספרותיות ופואטיות בנות הזמן (דוגמת *המשתה* לאפלטון; *הפסיכומכיאה* לפרודנטיוס; *אוטופיה* לתומאס מור; *אנה קרנינה* לטולסטוי; *אלוף בצלות ואלוף שום* לביאליק). מקורות משניים הינם חיבור אקדמי מחקרי הדן בהיבטים שונים של התקופה הנלמדת. לרב – אך לא בהכרח – המקורות המשניים לומדים ומנתחים את אלו הראשוניים ועושים בהם שימוש כעדות לצורך תימוכין ולניסוח המסקנות העולות מן המחקר.

❖ האם חובה לציין שם של מתרגם כשמדובר בספר או מאמר מתורגם שהרי הוא אינו המחבר הרשמי של הטקסט?

- חובה לציין את שם המתרגם שהרי מדובר עדיין בעניין של זכויות יוצרים, הכרה בתרגום, באפשרות לשפוט ולבקר את איכותו וכדומה.

❖ כיצד לנהוג במקרה של מאמר מתורגם?

- יש לנהוג באופן דומה למצוין לעיל לגבי ספר מתורגם, כאשר שם המתרגם יופיע לאחר כותרת המאמר בצורת שם פרטי שם משפחה (ללא הפרדה בפסיק בין שני השמות) ולאחר המילה/הקיצור "תרגום"/"trans."

דוגמא להערה

1. Horst Willengotten, "“For the Love of God”: Affection in the Middle Ages," trans. Samuel Greenberg, *Res* 42 (1979): 194.

❖ האם צריך לציין כותרת של פרק בספר במראה־מקום?

אם מדובר בפרק שאינו מאמר באנתולוגיה, אלא פרק רגיל מפרקי ספר כלשהו, אין צורך לציין את כותרת הפרק. יש לרשום רק את מספרי העמודים בהם נעשה שימוש. עם־זאת, לחלק מהוצאות מחודשות של ספרים (בעיקר סיפורת) ניתן למצוא מבוא או הקדמה מאת מחבר ששונה ממחבר הטקסט הראשי ואז יש לציין כי נעשה שימוש באותו חלק וכי הוא נכתב בידי מחבר אחר. אם נעשה שימוש רק במבוא של ספר שאת כל חלקיו חיבר אותו המחבר, אין צורך לציין את כותרת הפרק.

❖ מדוע ניכר הבדל בין רישום מאמר בכתבי־עת לבין רישום מאמר המופיע באנתולוגיה, אם בסופר־שלדבר הרי מדובר במאמר?

- כמו ברישום של כל פריט ביבליוגרפי, צורת הרישום מעידה על הסוג הקובץ בו מופיע הטקסט בו נעשה שימוש. על הכותב/הקורא להפעיל חשיבה ביקורתית באשר לסוג הקובץ. כתבי־עת שונים הם בעלי מעמד וחשיבות שונה בכל תחום. אלו הנחשבים כבעלי ערך ומהימנות רבים יותר, הם אלו שעל עריכתם אמון צוות אקדמאי או בייקטיבי, המפעיל שיקול־דעת מבחינות שונות. לעיתים, אנתולוגיה מתפרסמת בלי שעברה תהליך ביקורתי של שיפוט וסינון על־ידי צוות חיצוני שלא דווקא נמנה עם צוות מחברי המאמרים המופיעים בה. לכן, צורת הרישום השונה מבהירה לקורא (האמון על ההבדלים) באופן מיידי, כי מדובר בסוג שונה של קובץ בו מופיע המאמר וכי כמו הכותב, עליו להפעיל שיקול־דעת באשר למהימנות ואיכות הכתוב בו.

❖ אילו עמודים יש לציין במראה־מקום?

- במראה־המקום בהערה כהפנייה יש לציין את העמודים/הספציפיים מהם נלקח ציטוט ישיר או שבהם נמצא המידע המופיע ברצף הטקסט הראשי אליו ההערה מפנה, בין אם מדובר בספר, מאמר בכתבי־עת, או כל פריט ביבליוגרפי אחר. לעומת־זאת, בביבליוגרפיה/רשימת ספרות, לגבי ספרים אין לציין עמודים כלל; לגבי מאמר כלשהו (בין אם באנתולוגיה בין אם בכתבי־עת) יש לציין את טווח העמודים המלא בו מופיע המאמר באותו פריט וזאת משום שביבליוגרפיה/רשימת ספרות מהווה רשימה מסכמת לעיון בעבודות בהם נעשה שימוש באופן כללי ולא להתייחסויות ספציפיות בתוכן, כפי שקורה בהערות כהפנייה.

❖ **כאשר מציינים מספרי עמודים במראה־מקום, מה ההבדל בין הפרדתם בפסיק לבין שימוש במקף?**

- שימוש במקף פירושו כי הציטוט/מידע אליו מפנה ההערה מופיע לאורך כל טווח העמודים הנכללים ברישום. לדוגמא, אם בפסקה אחת סיכם הכותב מידע אשר בפריט המקורי הופיע לאורך חמישה עמודים, לדוגמא עמודים 100 עד 105, הרישום "5–100" מבהיר לקורא כי המידע ממוקם בפריט המקורי בכל טווח העמודים המוזכרים, כלומר בכל אחד מהחמישה ובאופן רצוף.
- לעומת־זאת, שימוש בפסיק מבהיר כי המידע **אינו** מופיע ברצף, אלא רק בעמודים שצוינו (גם אם אלו עמודים עוקבים הלכה־למעשה בפריט עצמו). לדוגמא, אם המחבר דן בנושא כלשהו בצורה מקוטעת בעמודים 104, 105 ו־107 בחיבורו, יש לציין "104, 105, 107" כדי להבהיר זאת לקורא ואין לרשום "5–104" (על־אף שאלו עמודים עוקבים בפריט המקורי) משום שהדיון במידע הרלוונטי בו נעשה שימוש אינו מצוי לכל אורך רצף טווח עמודים זה.

❖ **אם נקרא ספר סרוק שנמצא באתר מרשתת כלשהו, כיצד יש להתייחס אליו ולכלל פריט מקוון אחר?**

- יש להבדיל בין פריט סרוק (בקובץ PDF או דומה), כלומר, שהוא סריקה ישירה של המקור **המודפס** ובו מצויינים מספרי עמודים, לבין כזה אלקטרוני/מקוון שנוצר ככזה, כמו ספר ב"קינדל" או במכשיר/תוכנת קריאה דומה. במקרה הראשון (סריקה), אין צורך לציין כי קריאת הספר בוצעה ממקור מקוון ויש לנהוג ברישום כאילו נעשה שימוש בפריט המודפס, שהרי אין הבדל בין מרכיבי המידע של הפריט הביבליוגרפי ורישום מספרי העמודים. במקרה האחר, יש לציין את סוג הגרסה האלקטרונית בה נעשה שימוש ("קינדל" או אחרת) ולציין את מיקום הציטוט/המידע לפי מספר פרק ופסקה (ראה לעיל).

❖ **אם מדובר בהוצאה מחודשת של ספר, איזו שנה יש לציין בשנת ההוצאה והאם תמיד יש לכלול את שנת ההוצאה המקורית?**

- אין כל חובה לציין תמיד את שנת ההוצאה המקורית. במקרה זה יש להפעיל שיקול־דעת בהתאם לשנת ההוצאה המקורית של הספר וחשיבותו. אם מדובר בתרגום חדש או בהוצאה מחודשת וערוכה של ספר מכונן או ידוע מאת כותב בעל שם, או בהוצאה מחודשת של ספר שמאז הוצאתו המקורית חלפו לפחות 25 שנה, כדאי לציין את שנת ההוצאה המקורית בנוסף.
- בכל מקרה, במרכיב שנת ההוצאה יש לציין את שנת ההוצאה של הספר **העדכני** בו נעשה שימוש. הוספת השנה המקורית היא אפשרות. המטרה היא כי הקורא יהיה

מודע לפריט המדויק בו נעשה שימוש ויהיה מסוגל למוצאו אם ירצה. לספרים שונים יכולות להיות הוצאות מרובות ובכל אחת מהן מספור עמודים שונה וכך אם ירצה הקורא לחפש את מקור הציטוט הישיר/המידע שצויין עליו לעיין במהדורה הספציפית בה נעשה שימוש.

❖ האם חובה לציין את שם ההוצאה וכיצד לנהוג במקרה וישנן כמה ערים כמקום הוצאה?

▪ חובה לציין את שם העיר. את עיר/ערי ההוצאה יש לציין על-פי הרשום בדפי המידע הפנימיים של הספר. אם מופיע שם של יותר מעיר אחת יש לציין את כולם על-ידי שימוש ב"ו" החיבור/and לפני השם האחרון, במקרה של שלוש ומעלה. כמו תמיד, יש לשמור על עקביות והתאמה בין צורת הרישום בהערות ובביבליוגרפיה/רשימת ספרות.

❖ האם יש צורך לציין שמות של מדינות בארצות-הברית לאחר שם עיר ההוצאה?

▪ אם יתכן שעיר ההוצאה לא תהא מוכרת לקורא, או שישנן מספר ערים עם אותו שם במדינות שונות, יש לציין את שם המדינה כדי למנוע בלבול. ההמלצה לפי מדריך שיקגו היא להשתמש בקיצורים בעלי שתי אותיות הנהוגים בשיטת הדיור האמריקאית (לדוגמא, MA למסצ'וסטס ולא Mass. כפי שמופיע בפרסומים שונים). כאשר שם ההוצאה לאור כולל שם של מדינה, אין צורך לחזור עליה לאחר שם עיר ההוצאה.

דוגמא

עבור מוסדות ידועים כגון, אוניברסיטאות אין צורך לציין שם מדינה:

New Haven: Yale University Press או Princeton: Princeton University Press

עבור הוצאה לאור ועיר פחות מוכרות, כדאי לציין שם מדינה:

Reading, MA: Perseus Books

עבור וושינגטון הבירה, תמיד יש לציין DC

Washington, DC: Smithsonian Institution Press

דוגמא להוצאה שבשמה שם מדינה: Chapel Hill: University of North Carolina Press

❖ **כיצד לכלול ציטוט ישיר ברצף הטקסט הראשי? האם יש הבדל בין סוגי ציטוטים?**

- ציטוט ייכלל ברצף הטקסט הראשי במרכאות כאשר מדובר בציטוט קצר, כלומר פחות משישים מילה. אם הציטוט האמור ארוך משישים מילה, או אם הוא כולל כמה פסקאות (כלומר, פחות משישים מילה, אך כולל כמה פסקאות) יש לייחד לו פסקה משלו במסמך ולהקצותה בהזחה פנימה (ראה לעיל).

❖ **האם ציטוט ישיר חייב להופיע במלואו? לעיתים יש צורך רק בחלק מן המשפט/ים מן הטקסט המקורי.**

- יש לצטט רק מידע רלוונטי הנוגע לדיון ללא הארכתו שלא לצורך. אין צורך לצטט משפטים שלמים אם ישנו צורך ממשי רק בחלק מן המידע. עסזאת, לצורך הגינות ושמירה על נאמנות לנוסח המקורי, יש להבהיר כי בוצע קיצור/מניפולציה על הטקסט המקורי עלידי שימוש בשלוש נקודות (...) ובסוגריים מרובעים ([]). כל מלל המופיע בתוך סוגריים מרובעים כוונתו, שאינו חלק מן הטקסט המקורי והוא לצורך מניפולציה על הטקסט לשם בהירות דקדוקית של המשפט; שלוש נקודות מבהירות כי בוצע קיצור לטקסט המקורי עלידי דילוג על מלל שהופיע שם במקור. כלומר, בהחלט מותר לשנות את הטקסט אך בצורה שאינה משנה את משמעותו המקורית אלא רק מסייעת לרצף הגיוני וקולח של הקריאה.

דוגמא

טקסט מקורי :

The cathedral has created a new kind of reality which obviates the dictates of a uniform and consistent physical world. This rich sequence starts out by being cumulative; in the first bays you can carry the memory of the totality of what you have seen. Eventually, however, these memories become too many to retain. They compress and overlap, creating a fusion of the experiences of repetition and transformations.

לצורך רלוונטיות ותמציתיות, ישנה כוונה לדלג על הטקסט המופיע באפור בכדי להדגיש רק את החשוב בפסקה זו לצורך הדיון.

(המשך בעמוד הבא)

The cathedral has created a new kind of reality which obviates the dictates of a uniform and consistent physical world. This rich sequence starts out by being cumulative; in the first bays you can carry the memory of the totality of what you have seen. Eventually, however, these memories become too many to retain. They compress and overlap, creating a fusion of the experiences of repetition and transformations.

ולכן, ניתן לקצר את הטקסט המקורי עלידי שימוש בשלוש נקודות, אך לצורך בהירות דקדוקית הגיונית על-פי חוקי השפה המקורית יש לבצע גם מניפולציה עליו ולהוסיף מלל וכל זאת בתוך סוגריים מרובעים:

[t]he cathedral has created a new kind of reality which obviates the "dictates of a uniform and consistent physical world. This rich sequence starts out by being cumulative [...] creating a fusion of the experiences of repetition and transformations [in the end]"

יש לשים לב כי המרכאות תופענה לאחר המילה "כ"י" ובסוף הציטוט (באנגלית) מצד שמאל, שכן מדובר במשפט שמקורו בעברית על-אף הופעת המלל בלועזית בהמשכו; מאותם טעמים תופיע הנקודה מצד שמאל (ולא לאחר הסוגר המרובע עם המילה end).

❖ האם יש לכלול ציטוטים ברצף הטקסט הראשי בשפת המקור או שיש לתרגמם לעברית?

- כאשר מדובר בציטוט ישיר בשפות העברית או האנגלית יש לצטט כפי המופיע במקור. כאשר מדובר בציטוט בשפה לועזית אחרת, יש להביא תרגום ממקור מהימן ומוסמך של אותו הטקסט (גם אם אינו קיים בפריט הביבליוגרפי שבו נמצא הטקסט המקורי, יש לחפשו). אם הכותב שולט בצורה מלאה בשפה הלועזית בה ניתן הציטוט, ניתן לצטט באותה השפה אך יש בכל זאת לספק תרגום מהימן או לכל הפחות, לוודא עם מעריך העבודה כי הוא שולט באותה השפה (ואז אין צורך לתרגם). בכל מקרה, על הכותב להימנע עד כמה שניתן מתרגום חופשי של טקסט כלשהו וכמובן, אין כל צורך לתרגם לעברית ציטוט ישיר מהשפה האנגלית. נוהג זה מיושן ואין פועלים לפיו בימינו.

❖ כיצד יש להתייחס לפריט ביבליוגרפי בשפה זרה שאינה אנגלית או שאינה עושה שימוש באותיות לטיניות?

באופן כללי, הנחיות הרישום לעיל נכונות עבור רישום פריטים בכל השפות. עם זאת, ישנן שפות שאינן מוכרות לקורא ולכן, יש לספק תרגום של שם הכותרת של הפריט בו נעשה שימוש, בעיקר בשפות שאינן עושות שימוש בכתב לטיני.

- עבור פריטים בשפות האירופאיות הראשיות דהיינו, איטלקית, גרמנית, ספרדית וצרפתית **בלבד**, אין צורך לספק תרגום של שם הכותרת ויש לעקוב אחר ההנחיות לעיל.
- עבור שפות אחרות, יש לספק **תעתיק מדויק** של הכותרת **באנגלית** ובסוגריים **מרובעים** את התרגום **לאנגלית** (ללא אותיות רישיות גדולות למילים נדרשות, למעט שמות – זאת כדי להבהיר כי התרגום הוא של הכותב וכי לא מדובר בתרגום רשמי אחר), כאשר **רק** תעתיק הכותר המקורי בכתב נטוי/קו תחת.
- יש לשים לב כי לגבי כל שפה, ישנם כללי כיתוב דקדקניים בכל הנוגע לתעתיק כותרות ושמות אחריהם יש לעקוב. להרחבה, ראה מדריך שיקגו.
- כותרות בערבית ניתן לתעתק בשימוש באותיות בעברית כל עוד עוקבים אחר כללי תעתיק מקובלים.
- אין לתרגם לשפת המקור את המילים המקשרות בין מרכיבי המידע כגון, and, in, trans. וכד'. יש להשאירן באנגלית גם אם הפריט הביבליוגרפי אינו בשפה זו. לדוגמה:

“Symbolisme chez Caravage,” in *Caravage: son œuvre* ...

ולא: “Symbolisme chez Caravage,” dans *Caravage: son œuvre* ... (dans = in).
- יש לשים לב כי את שם עיר ההוצאה יש לספק בצורתה המקובלת **באנגלית** עבור ערים להן קיים שם שכזה. לדוגמה, קולן – Cologne ולא Köln; פראג – Prague ולא Praha; The Hague; den Haag וכדומה. להרחבה, ראה מדריך שיקגו.
- בביבליוגרפיה/רשימת ספרות יופיע הפריט ברצף הפריטים באנגלית לפי סדר האל"ף-בי"ת. **אין** לייחד רשימה נפרדת עבור פריטים שאינם באנגלית.

דוגמה להערה

פריט ביפנית:

4. Okamoto Yoshitomo, *Jūrokuseiki Nichi-Ō kōtsūshi no kenkyū* [Study of the intercourse between Japan and Europe during the sixteenth century] (Tokyo: Nihon, 2001), 142.

פריט בצרפתית (אין צורך לתרגם):

5. Françoise Bardou, *Caravage, ou L'Expérience de la matière* (Paris: Presses universitaires de France, 1978), 321.

פריט ברוסית:

6. Oleg Skorokhodova, *Kak ya vosprinimayu i predstavlyayu okruzhayushchiy mir*
[How I perceive and imagine the external world] (Moscow: Parusky, 1988), 405.

❖ אם בכותרת/מצוין שם של יצירת אמנות או של מקור כלשהו, כיצד יש להתייחס אליו?

- כזכור, כותרות יצירות אמנות ו/או שמות של מקור טקסטואלי יש לרשום בכתב נטוי או בקו תחתי. הדבר נכון גם כאשר אלו מופיעים בתוך כותרת של פריט ביבליוגרפי, אלא שבמקרה זה, הכותרת של הפריט גם נרשם בפורמט דומה. כאשר הכותרת נרשם בכתב רגיל או בקו תחתי יש לרשום את שם היצירה/המקור בכתב נטוי. כאשר הכותרת בכתב נטוי יש לרשום את שם היצירה/המקור במרכאות.

דוגמא

בשימוש בקו תחתי, יש להטות את הכיתוב של שם יצירה/מקור:

Some Notes on *Les demoiselles d'Avignon*

בכותרת של ספר הנכתב בכתב נטוי, יש לרשום את שם היצירה/המקור בתוך מרכאות:

Some Notes on "Les demoiselles d'Avignon"

בכותרת של מאמר הנכתבת בכתב רגיל, יש לרשום את שם היצירה/המקור בכתב נטוי:

"The Value of Humanity in Cervantes' Don Quixote"

❖ כיצד לציין פרטים של יצירת אמנות שאינה פלסטית? לדוגמא, עבודת וידאו, עבודת סאונד או פרפורמנס?

- כללי רישום פרטי יצירת אמנות אינם שונים כאשר מדובר באחת שאינה פלסטית. השינוי ניכר ברישום פרטי "המידות." כמורכב, יש להשתמש במונחים בשפה העברית. לגבי עבודת וידאו יש לציין את אורכה בדקות ובשניות; למיצב קול (ולא "סאונד אינסטליישן") יש לציין פרטים טכניים כגון, אורך או באילו אמצעים טכנולוגיים הוקלט (הקלטה דיגיטלית, הקלטת אריד־נגן בשמונה ערוצים וכו'); למיצב (ולא "פרפורמנס") יש לציין את המקום בו נערך ואת אורך המופע.

ראה דוגמאות שונות בחלק העוסק ברישום פרטי יצירות אמנות לעיל. בנוסף, יש לשים לב כי כאשר מסופקת תמונה מתוך מיצג או עבודת וידאו, יש לציין "דימוי־דומם" מתוך...

❖ האם צריך לציין פרטים מלאים של יצירת קולנוע ואם כן, כיצד?

- עבודה העוסקת בצורה ישירה בניתוח יצירות מוקרנות (סרט או סדרת טלוויזיה ולא עבודת וידאו) דורשת רישום של פרטי אותן עבודות וסיפוק רשימה של כל העבודות שנידונו. במקרה כזה יש להיוועץ במדריך שיקגו לוידוא צורת הרישום של פרטי היצירה (ששונה מרישום פרטים של יצירות אמנות שנכללות בגדר חוברת זו). אם במהלך העבודה מוזכר שם של סרט או סדרת טלוויזיה באופן כללי ללא ניתוחם או ללא ציטוט ישיר מתוכם (לדוגמא, ראיון או דברים מתוך סרט תיעודי), אין צורך לספק הערה עם מראה מקום מלא של פרטי אותה יצירה.

❖ האם חובה לספק תמונה לכל יצירה שמאזכרים במהלך הדיון?

- על הכותב להפעיל שיקול־דעת באשר לאילו יצירות יספק דימוי (תמונה). לא כל היצירות המאוזכרות הן בעלות אותה חשיבות ולא כולן נוגעות ישירות לנושא הראשי של הדיון ולכן, יש לשקול היטב עבור אילו יצירות לספק דימוי המסייע בהמחשת הדיון הנוגע להן.

❖ האם ניתן לספק מידות של יצירות באינטשים ולא בסנטימטרים?

- היות שבישראל נהוגה השיטה המטרית, יש לספק מידות של יצירות בס"מ בלבד. יש להמיר את יחידות האינטש ליחידות ס"מ באמצעות מחשבוני המרה הזמינים במרשתת.

❖ האם חובה לספק מידע לגבי מקור תמונה כלשהי?

- למען הגינות, יש להקפיד על שמירה על זכויות־יוצרים ומהימנות הדימוי. באשר ליצירה שבדיון רצוי לספק מידע על מקור הרפרודוקציה, בייחוד כשמדובר בכאלה נדירות שאינן נמצאות "ברשות הציבור" (public domain) כלומר, נגישות לשימוש הכל במרשתת. זה הביטוי בו יש להשתמש כשמדובר במקור זה של הדימוי.

❖ לפי איזה סדר יש למספר את התמונות הנלוות לעבודה?

- התמונות ימוספרו לפי סדר הופעתן בדיון. כלומר, ליצירה הראשונה שברצון הכותב להפנות אל דימוי שלה יוקצה המס' "1" וכך־הלאה. אין כל חשיבות אחרת למספור התמונות ואין צורך לערוך רשימת תמונות (או לסדר את התמונות ברצף הטקסט הראשי) לפי סדר כרונולוגי או כל סדר בעל הגיון אחר. רשימת היצירות (או רשימת התמונות) אמורה להיות ערוכה לפי אותו הסדר בדיוק ולהוות רשימה מסכמת של כל הדימויים אליהם מפנה הכותב במהלך חיבורו. אין לערוך את הרשימה בסדר שונה מזה של הופעת התמונות ברצף הטקסט הראשי.

❖ האם חובה להדפיס תמונות בצבע ולא בשחור־לבן?

- דימויים של יצירות מוכרות לגביהן ישנה סבירות כי הקורא מכירן ניתן להדפיס בשחור־לבן. עבור יצירות פחות מוכרות או כאלה בהן יש חשיבות לצבען, בעיקר אם יש התייחסות לכך בדיון, מומלץ לספק תמונות בהדפסה צבעונית.

❖ האם ניתן להדפיס בהדפסה דרצדדית?

- לגבי אפשרות זו יש להיוועץ עם מעריך העבודה.

❖ האם ניתן לשנות את הגדרות השוליים השונות של המסמך?

- לצורך מתן אפשרות לרישום הערות ידניות בצורה נוחה עלידי מעריך העבודה אין לשנות את הגדרות השוליים מאלה הבסיסיות שבהגדרת ברירת המחדל של "וורד" עבור דף בגודל A4 (ההגדרה "שוליים רגילים" בתת־תפריט "הגדרת עמוד – שוליים" בתפריט "פריסת עמוד").